

3. VI. 1946 / 3274/5

D IV 79017

Cena 15 grošev

Koroška Kronika

Leto II.

IZDAJA: BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Številka 1

Celovec, 4. januarja 1946

Politika ob prehodu v novo leto

Dr. Renner o demokratični enotnosti

„Carovni izrek je ustvaril čudež, da je v dobrih devet mesecih zopet vpoklican k življenju politično uničen narod, izrek „demokratična enotnost“. Ne sama beseda enotnost povzroča tisti čar; fašizem je stremel po največji stopnji enotnosti, toda dosegel jo je z zvijačo s sleparjenjem naroda in s silo. Tudi le sama beseda demokracija, ne ustvarja čarih. Le v spojitvi demokracije in enotnosti v kompromisu svobode in povezanosti leži tista moč, ki ustvarja države.“

ziranjem za nas Avstrijce ne vsebuje nasprotstva, temveč dopolnitev. Mi imamo težko leto za seboj in težki meseci nas čakajo. Avstrija si je v preteklem letu dala spričevalo, iz katerega vidimo za nazaj njeno delo. Vendar pa iz njega vidimo tudi za naprej, in sicer to, kar smo preje le občutili, hočemo v bodoče neizprosno naglašati: priznanje k Avstriji in k bodočemu svobodnemu demokratičnemu svetu.“

„Delavski list“ prinaša članek podkance-

larja dr. Schaerfa o avstrijskem poslanstvu. List piše: „Splošno imenujemo poslanstvo kakega naroda razširjanje njegovega gospodarstva, kulturnih in političnih moči preko njegovih meja. Dežele na današnjem ozemlju naše države so imele že stoletja sem svoje poslanstvo in jih tudi izpolnile. Po prvi svetovni vojni so bile dežele odvisne same od sebe. Dunaj, prej središče velike države, je kar naenkrat postalo preveliko velemesto majhne države.“

Bralec piše ...

Pred nekaj tedni nam je poslal neki bralec našega lista pismo s prošnjo, naj ga objavimo. V njem je povedanega veliko resničnega o listu in je bilo napisano z namenom, da se list izboljša. V pismu vsebovana kritika je bila precej upravičena, kar lahko oni, ki naš list že dalje časa berejo, sedaj tudi sami ugotove, zato objavljamo prispevek naknadno. Isti se glasi:

„Slovenci na Koroškem smo Vam, gospod urednik, zelo hvaležni za delo, ki ga imate s „Koroško Kroniko“, vendar pa bi Vas prosili, da odpravite nekaj hudih napak ter pomanjkljivosti, ki nam naše veselje zelo grenijo.“

Slovenski jezik je bil na Koroškem dolgo preganjan in človek je bil kar prijetno ganjen, ko je izšla prva številka „Koroške Kronike“, v upanju, da se bo tako začela skromno nadaljevati tradicija slovenskega tiska in polagoma tudi knjig v Celovcu. Toda branje prve, pa tudi naslednjih števil, nas je precej razočaralo. Črke so bile sicer slovenske, besede ne vedno, duh pa bolj porredko. Iz velikega števila člankov je kar otipljivo gledal nemški original z nemškim načinom zgradbe stavka ter mišljenja. Če smo na Koroškem zaradi nenaškega nasilja jezikovno nekoliko začutili za večino slovenskega naroda, je prav častna naloga „Kronike“, da naše znanje materinskega dviga, ne pa da ga drži na zaostali višini ali ga celo tišči nižje. Še nikdar namreč nisem slišal naših ljudi, da bi rabili toliko pasivnih oblik, kakor nam jih nudi „Koroška Kronika“ v svojih prevodih. Čudim se tudi, čemu nas krmite toliko z nemško hrano v slovenski obliki. Slovenci na Koroškem smo bili dovolj dolgo odtrgani od slovenskega knjižnega trga, da bomo to izgubo težko nadoknili. Zato bi nam Vi napravili večjo uslugo, če bi priobčevali leposlovne sestavke iz novejšega, pa tudi starejšega slovenskega slovstva. Nemške legende in podobno pa raje pustite „Kärntner Nachrichten“.

Zdi se mi, da se pri objavljanju političnih novic ne zavedate, da je „Kronika“, tednik. Prinašate namreč skrajšane prevode člankov iz „K. N.“. Po mojem mnenju bi bilo mnogo bolje, če bi podali v vsaki številki strnjena tedenska pregled političnih dogodkov doma in po svetu. S tem bi čitatelj dobil pregledno sliko dogodkov, razen tega bi pridobili prostora za izvirne slovenske članke, ki jih v „Kroniki“ bridko pogrešamo.

V upanju, da boste upoštevali želje čitatelja „Kronike“, blagovolite sprejeti izraze mojega spoštovanja. — Anton Koren.“

... in mi odgovorjamo:

Ta prispevek objavljamo zato šele sedaj, ker ima uredništvo šele sedaj možnost, da uresniči nekatere gori vsebovane predloge k izboljšanju. Upanju, da naša tozadevna prizadevanja ne bodo ostala brez uspeha in se istočasno zahvaljujemo g. Korenu. Tudi drugim bralcem je odprta naša rubrika „Naša pošta“, ako hočejo z dobronamerno kritiko oziroma predlogi prispevati k izboljšanju našega lista.

Izjava ameriškega zunanjega ministra

Ameriški zunanji minister James Byrnes je izrazil v pondeljek po noči v radionagovoru svoje zadovoljstvo o doseženih uspehih na Moskovski konferenci. Obenem se je bavil tudi s točkami, glede katerih še ni bil dosežen sporazum.

Velika nasprotujoča si naziranja o postopanju s satelitskimi državami

Po zaključitvi londonske konference ni bilo mogoče priznati Avstrije in Madžarske, kjer so bile že svobodne volitve.

Kar se tiče rumunske in bolgarske vlade, vladajo velika nasprotujoča si naziranja. To pa zaradi tega, ker v teh deželah demokratične ustanove, kakor smo jih mi navajeni, še niso vzpostavljene.

Sovjetska unija stoji na stališču, da vlad teh držav ni treba spremeniti in da pogoji, ki vladajo tam, ne potrebujejo nobenega skupnega sodelovanja, kakor je predvideno v jaltskem sporazumu. Tako skupno sodelovanje je pa le mogoče v medsebojnem sporazumu.

Avtoritarna vlada

Naš ugovor proti rumunski in bolgarski vladi se ne opira samo na izključitev tamkajšnjih velikih demokratičnih skupin iz vlade, temveč tudi proti diktatorskem načinu izvajanja njihove vladne moči.

Priznati moramo, da ima Sovjetska vlada poseben interes pri značaju vlade teh dveh držav, saj sta sosedni Sovjetske zveze in sta bili v zadnji vojni njeni sovražniki. Zato lahko pričakujemo, da bo odstranitev sovjetskih čet iz teh dveh držav v neposredni zvezi z zaupanjem ruske vlade do usmerjenosti vlad obeh teh držav.

Generalisima Stalina in zun. ministra Molotova sem nujno opozoril na to, da je i v njihovo i v našo korist, če je prebivalstvo obeh teh držav prijateljsko razpoloženo napram sovjetski vladi; povdaril sem tudi, da je naša odkrita želja sodelovati s Sovjetsko zvezo pri sestavi vlade, ki bo bolje predstavljala mnenje njenih narodov.

Sovjetska vlada je sedaj prvič izjavila, da je bolj pripravljena sodelovati z nami pri dosegi tega cilja.

Priznanje rumunske vlade

Britanska in ameriška vlada sta sklenili, da priznata rumunsko vlado takoj, ko bosta uvideli, da so sprejeti v vlado zastopniki obeh važnih političnih strank, kateri dosejaj v njej niso bili zastopani; dalje, ko bo podano zagotovilo za izvedbo svobodnih

volitev in končno svoboda govora, tiska, vere in združevanja.

Položaj v Bolgariji je nekoliko bolj zamotan radi tega, ker so že bile volitve, ki jih sovjetska vlada sicer označuje kot „svobodne“, dočim jih mi ne smatramo kot take. V tem smislu je sovjetska vlada sklenila navetovati novi bolgarski vladi, naj povabi k sodelovanju zastopnike obeh pomembnih političnih strank, ki sedaj nista v vladi. Britanska in ameriška vlada sta sklenili, da bosta takoj po izvedbi gornjega predloga priznali novo bolgarsko vlado.

Ta dva sporazuma glede Rumunije in Bolgarije sicer nista tako velika, kakor sem jaz želel, vendar pa sem prepričan, da pomeni to bistveno izboljšanje glede dosege bolj demokratičnih oblik vladavin v obeh teh državah.

Perzija

Perzijski problem je bila edina točka, pri tej konferenci, ki ni bila rešena — je izjavil Byrnes. „Ob gotovem trenutku se je zdelo, da naj bi se odločili za komisijo Treh, ki naj bi ta problem rešila. Končno so ostala ta pogajanja brezuspešna. Nočem oporekati resnosti tega problema, vendar imam še upanje. Upam, da bo nadaljna izmenjava misli vodila k upoštevanju spornih vprašanj in da se bo iz teh posvetovanj našla kakšna rešitev.“

Radijska poslanica francoskega veleposlanika v Washingtonu

Francoski veleposlanik v Združenih državah Henri Bonnet je govoril preko newyorške radijske postaje in je izjavil, da morajo Združeni narodi razviti medsebojno zaupanje v človečanski program, ki zagotavlja mednarodni mir.

V svoji poslanici nedavno ustanovljenemu zavodu za socialno proučevanje je Henri Bonnet dejal: „Združeni narodi morajo ustvariti sistem medsebojnih odnošajev, ki bodo krepko in učinkovito jamčili mir. Ko pa bo ta sistem zgrajen — je nadaljeval francoski veleposlanik — ga bo mogoče ohraniti pri življenju le s pospeševanjem medsebojnega zaupanja, brez katerega bodo svet še vedno razdeljevale strasti, in bo obstajala nevarnost da se bo znova razkral v sovražne tabore. Prva naloga, naloga odpravljanja nezaupanja in nepoznavanja, ki še vedno zastrupljata svetovno vzdušje, je predvsem naloga vzgoje javnega mnenja v celoti in mladine.“

Ob Novem letu prinašajo dunajski listi zelo vidno noveletne poslanice avstrijskih vladnih članov. Uvodniki se bavijo z delom preteklih mesecev in s pogledi v bodočnost. „Das kleine Volksblatt“ piše v uvodniku pod naslovom: „Volja do dela. — V avstrijskem značaju se stikata dva svetova. Eden je narodnostno trdno začrtan, zemljepisno točno omejen svet lastne domovine; drugi je večji, in izvira iz starih humanističnih sanj o splošni in mednarodni kulturi. Polariteta med lastnim narodom in med kozmopolitičnim na-

Radijska oddaja v slovenščini

Prihodnjo nedeljo, dne 6. januarja bo britanska informacijska služba izpolnila željo mnogih koroških Slovencev po radijskih oddajah v slovenščini. Našim poslušalcem bomo prinašali vsak dan od 20.15 do 20.20 oddajo novic v slovenščini. Prinašala jih bo radijska postaja Celovec na srednjevalovni dolžini 233,4 metrov. Enako kot pri uredništvu „Koroške Kronike“, se bo Informacijska služba trudila, prirediti radijske oddaje čim bolj potrebam poslušalcev, tako, da bodo poleg novic iz vsega sveta posebno upoštewane zlasti tudi vesti sosednih dežel iz kulturnega ter kmetijskega področja.

Opozarjamo posebej, da se britanska informacijska služba zaveda, da tak prenos nikakor ne more zadovoljiti trajno kulturnih potreb Koroških Slovencev. Treba pa je pričeti in narediti podlago. Z nadaljnjo izpolnitvijo oddaj se bo pričelo, čim bodo ustvarjeni potrebni predpogoji. Enako kot pri „Koroški Kroniki“ je tak važen predpogoj sodelovanja poslušalcev in so torej poklicani predvsem poslušalci, da nas oskrbijo z dnevnimi vestmi.

Predvsem nameravamo uvesti čimpreje glasbene oddaje, pri katerih naj pride do veljave posebni čar slovenske glasbe, narodnih pesmi itd. V tej zvezi naj bo omenjeno, da bodo take oddaje, če bodo dosegle odgovarjajočo raven, zanimale tudi širši krog poslušalcev preko Koroških mej.

H koncu pozivamo še enkrat vse zainteresirane, naj nam pomagajo s svojim sodelovanjem. Vodstvo slovenskih oddaj se nahaja v P. W. B., Celovec, Völkermarkter Ring 25/L, soba št. 22, telefon št. 2001, interno št. 4. To je, kakor znano, tudi naslov uredništva „Koroške Kronike“. Kdor se obrne pismeno na gornji naslov, naj pristavi na pisemski ovoj opazko „Radijo“ ali „Časopis“, kakor je pač slučaj.

Sovjetska zveza zasegla nemško imovino na Madžarskem

BBC je objavil poročilo, da bodo sovjetske oblasti pred 8. januarjem zasegale vso nemško imovino, ki se nahaja na Madžarskem.

Zanimivosti preteklega tedna

Pretekli teden je minil po svetu v znamenju praznovanja božičnih praznikov. Ker je bil to prvi Božič, katerega so narodi po dolgih letih vojne praznovali v miru, moramo razumeti, da so dali praznikom še večji povdarek, kot druga leta.

Božični prazniki v Angliji so bili prepleteni z mnogimi spomini na vojna leta. Nihče še ni pozabil Božiča v letu 1940, ko edino na sveti dan niso padale bombe na London. Res, da je bil letošnji Božič nekoliko skromnejši, kot drugi predvojni prazniki, a ljudje so vkljub temu zadovoljni, saj so ga lahko preživeli v miru in v zavesti, da so izšli kot zmagovalci iz vojnega meteža. Z resno voljo, da čimprej odstranijo sledove vojne, so jim prazniki minili in zopet so prišli za delo v upanju, da se morda na prihodnjemu Božiču vojna ne bo več poznala.

Tudi v Ameriki, deželi onstran morja, ki nam jo zakriva mnogo tajnosti, ker je pač predaleč od nas, so v veselju preživeli praznike. Nagovor predsednika Trumana, jih je opomnil na resnost časa in nasledki vojne, ki tudi v Ameriki niso neopazni, so prispevali k resnemu praznovanju božičnih dni.

Središče svetovne ozornosti je bila v božičnih dneh vsekakor Rusija. Ne zaradi praznovanja Božiča, pač pa zaradi konference zunanjih ministrov Velikih Treh, ki so v teh dneh pripravljali nova pcta svetovni politiki. Konferenca je bila vključena praznikom nerekinjena in se je končala v splošno zadovoljstvo.

Tudi v drugih državah so praznovali božične praznike v miru. Vendar pa vključ praznikom politično delovanje ni spalo.

Zadnje čase je predvsem razgibano politično delovanje v Turčiji, kjer so vsi politični krogi močno reagirali na sovjetsko noto o dostopitvi obrobne azijskega ozemlja. Na Stefanovo je ankarska radijska postaja znova potrdila, da se bo Turčija zoperstavila vsakemu sovjetskemu poizkusu, ki bi stremel za tem, da dobi nadzorstvo nad kakršnim koli delom turškega ozemlja.

Turški ministerski predsednik pa je v poslanski zbornici podal sledečo izjavo o turški zunanji politiki: „Hodili bomo isto jasno pot, kot smo jo hodili v vojni; pot svobode in neodvisnosti našega naroda, pot časti, ka-

Izjave francoskega delovnega ministra

Delovni minister Ambroise Croizat je danes objavil svoj delovni načrt, ki stremi istočasno po zvišanju življenjske ravni delovskega razreda in povečanju industrijske izdelave.

Med takojšnjimi ukrepi, ki jih ima minister v načrtu, je napovedal predlog, da 50% povišanje pokojnin dveh milijonov delavcev. Povedal je tudi, da namerava razširiti, pospešiti nov sistem socialnih zavarovanj, na podlagi katerih bodo imeli francoski delavci od 1946 naprej brezplačno zdravniško skrbstvo in zdravila. Od leta 1947. naprej, pa bodo zavarovani za nezgode pri delu.

Nato je minister napovedal, da bo do 15. januarja kočan pregled sedanje višine plač in povedal, da namerava čim prej odpraviti državno nadzorstvo nad plačami ter spet uvesti sistem kolektivnih pogodb. Povečanje kupne moči plač — je nadaljeval minister — je po drugi strani odvisno od povečanja produkcije.

Za odpravo pomanjkanja francoskih delovnih sil, potrebnih za obnovo — to pomanjkanje cenijo na okoli 4 milijone ljudi — jo Croizat predlagal uporabo 1.700.000 nemških vojnih jetnikov in pa naj bi se pričeli pogajati z drugimi državami, zlasti z Poljsko, Češkoslovaško, Italijo in Jugoslavijo, da bi poslale delavce v Francijo. Ti delavci bi delali pod istimi pogoji, kakor francoski delavci.

Minister je nato naznanil, da namerava obnoviti vrhovni delovni svet, ki je obstojal že pred vojno ter razširiti njegov delokrog. Na koncu je Croizat napovedal, da njegovo ministrstvo pripravlja obširni načrt za razvoj proizvodnje, ki naj dviga delavce k tekmovalnosti ter da delavcem in delodajalcem individualno in kolektivno korist od povečane proizvodnje.

OPOZORILO BERALCEM

Ker prihajajo venomer vprašanja glede naročanja „Koroške kronike“, sporočamo še enkrat: Na tednik „Koroška kronika“ se lahko vsak naroči. Preko poštnega urada je treba nakazati naročnino, ki znaša 70 grošev na mesec, ali dva šilinga deset grošev za tri mesece. List pa lahko naročite tudi v uredništvu: Celovec, Völkermarkter Ring 25, kamor pošiljajte tudi dopise za list.

tero bo narod nadaljeval v slučaju potrebe.“

V Bolgariji so pretekli teden načeli za vsako državo dokaj kočljiv predmet, namreč spremembo oblike vladavine. Kakor poroča bolgarska agencija, je Giorgijo Dimitrov, znani bolgarski komunistični voditelj, omenil v govoru, ki ga je imel v bolgarskem parlamentu, željo Bolgarije, da sklene mirovno pogodbo. Dimitrov je izjavil, da stremi zunanja politika bolgarske domovinske fronte za čim bolj prijateljskimi stiki z Združenimi državami in Veliko Britanijo, odstranitvi ovir, ki otežkočajo priznanje Bolgarske. Dalje stremi ta politika za tem, da sklene mirovno pogodbo. Dimitrov je poleg tega izjavil, da stremi ta politika za „večjim prijateljstvom z velikim ruskim narodom ter za sodelovanje z ljudstvom nove Jugoslavije ter z drugimi slovanskimi narodi.“ Dimitrov je pristavil, da vprašanje zares ljudske in demokratske ustave je tako globoko zasidrano v našem ljudstvu, da preosnova Bolgarije v ljudsko republiko s parlamentarnim sistemom, ne more naleteti na noben očitnik in da bo bodoča velika narodna skupščina častno rešila svoje nologo, ko bo proglasila bolgarsko narodno republiko.

Kakor druge države, tako ima tudi Jugoslavija velike težave z vprašanjem prehra-

ne. Da bi se zadeva čimprej rešila je poslal maršal Tito po Reuterjevem poslaniku v Beogradu poslanico angleškemu narodu, v kateri pravi: „Mi računamo predvsem na plačilo vojne škode, ki jo mora plačati Italija. So ljudje na zapadu, ki skušajo zaradi lastnih interesov ščititi Italijo in zanikati našo pravico po povrnitvi vojne škode te države. Mi vemo, da Nemčija sama ne bo mogla in ne bo hotela plačati tega, kar je povzročila Italija v naši državi. Vi veste koliko dalmatinskih in hrvaških vasi so uničili Italijani. Mi poznamo težkoče Italije, toda Italija mora priznati svojo odgovornost za škodo, ki smo jo mi pretrpeli. Samo odkrito priznanje Italije o njeni odgovornosti in odkrit poiskus o plačilu vojne škode bo doprinesel k vzpostavitvi boljših odnosov med obema državama, ki smo jih mi že skušali pospešiti.“

V teh dneh je bil dosežen tudi prvi gospodarski sporazum med Jugoslavijo in Romunijo. Izmenjava produktov z Romunijo se bo izvršila po sedanjih možnostih kompenzacijske in prevoza, tako da bo pomagano gospodarski obnovi obeh držav. Sporazum je stopil v veljavo 1. januarja in bo trajal šest mesecev.

Zaključno poročilo o moskovski konferenci

V Londonu, Moskvi in Washingtonu so istočasno objavili poročila o sklepih konference zunanjih ministrov treh velesil.

Omenjeno poročilo, ki ima 5000 besed naznanja med drugim ustanovitev posebne komisije za nadzorstvo nad atomsko silo pri organizaciji Združenih narodov, reorganizacijo sedanjega nadzorstvenega sistema nad Japonsko z ustanovitvijo komisije za Daljni vzhod, ki bo nadomestila sedanjo posvetovalno komisijo za Daljni vzhod in organiziranje zavezniškega sveta za Japonsko.

Poročilo govori tudi o podrobnostih sklepov, ki so jih sprejeli, da bi olajšali priznanje vlad Romunije in Bolgarije z strani Združenih držav in Velike Britanije in objavila sklep, da bodo ustanovili na Koreji neodvisno državo.

Poročilo je razdeljeno na osem delov in zadnji razpravlja o komisiji za nadzorstvo nad atomsko silo. V njem je izjavljeno, da so Sovjetska zveza, Združene države in Velika Britanija izjavile, da se strinjajo v tem, da bodo povabile druge članice varnostnega sklepa — Kitajsko — ter Kanado naj podprejo predlog za ustanovitev takšne komisije. Ta predlog bodo predložili na prvem zasedanju glavne skupščine Združenih narodov, ki bo prihodnjega januarja.

Komisija za atomsko silo se bo morala ravnati po naslednjih smernicah: „Postopati z največjo naglico, raziskovati vprašanje pod vsemi vidiki ter od časa do časa, kakor se bo zdelo možno staviti zadevna priporočila. Zlasti bo morala komisija staviti posebne predloge:

1. za pospešeno razširjevanje važnejših znanstvenih informacij v miroljubne namene med vsemi narodi.
2. za nadzorstvo nad atomsko silo, v kolikor bo potrebno za zagotovitev njene uporabe le v miroljubne namene.
3. za izločitev atomskega orožja in vseh drugih glavnih orožij, ki jih je mogoče uporabljati za množično razdejanje iz državnega oboroževanja.
4. za sklenitev učinkovitih previdnostnih ukrepov s pomočjo nadzorstev in drugih sredstev za zaščito tistih držav, ki izpolnjujejo svojo dolžnost, zoper nevarnosti, ki bi jim pretela, ako bi druge države kršile svoje obveznosti ali se jim izmikale.

Komisija mora opravljati svoje delo v ločenih stopnjah. Dober izid vsake posamezne stopnje bo v svetu vzbudil potrebno zaupanje, preden se bo pričela naslednja stopnja.

Komisija se ne bo smela samovoljno vmešavati v pristojnost nobenega organa Združenih narodov, morala pa bo sestavljati priporočila, ki jih bo predložila v preučevanje tem organom, ki v skladu z listino Združenih narodov, izvršujejo svoje naloge.

Komisija bo morala biti sestavljena iz po enega delegata vsake izmed držav, ki so zastopane v varnostnem svetu ter Kanado, če ta država ne bi bila članica varnostnega sveta.

Komisija po predlagala svoja poročila in svoje predloge varnostnemu svetu. Ta poro-

čila in sklepe je mogoče objaviti ako varnostni svet iz razlogov miru in varnosti ne odredi drugače. Ako se mu zdi, da je to potrebno, bo moral varnostni svet izročiti poročila komisije glavni skupščini in članom Organizacije.

Največji del poročila je posvečen zadevam Daljnega vzhoda. Poročilo naznanja, da bodo novo komisijo za Daljni vzhod sestavljali zastopniki Sovjetske zveze, Velike Britanije, Združenih držav, Kitajske, Francije, Nizozemske, Kanade, Avstralije, Nove Zelandije, Indije ter Filipinov.

Naloga komisije bo: „1. določiti načela za akcijo, ki naj zagotovi, da bo Japonska izpolnila obveznosti, ki jih je prevzela na podlagi predajnih pogojev. 2. na zahtevo vsakršnega svojih članov bo komisija preiskala vsako smrtno, ki jo je izdal vrhovni poveljnik zavezniških sil ali vsako pobudo vrhovnega poveljnika, ki vsebuje politične sklepe, katerih spadajo v pristojnost komisije. Komisija ne bo stavila predlogov za vojaške nastope ali za teritorialno ureditev. 3. Komisija bo pri svojem delu upoštevala dejstvo, da je bil ustanovljen zavezniški svet za Japonsko in bo spoštovala sedanji sistem nadzorstva nad Japonsko ter hierarhično razmerje med vlado Združenih držav in vrhovnim poveljnikom zasedbenih sil.“

Komisija za Daljni vzhod bo mogla sklepati tudi v primeru, če ne bo doseženo soglasje, ako bo doseglja soglasje večina vseh delegatov, vključno z delegati Združenih držav, Velike Britanije, Sovjetske zveze in Kitajske. Sedež komisije bo v Washingtonu, sestati se bo mogla tudi drugje, tudi v Tokiu, ako bo to potrebno.

Poročilo je tudi oznanilo ustanovitev zavezniškega sveta s sedežem v Tokiu, katerega naloga bo, biti v stiku z vrhovnim poveljnikom zavezniških sil, da se bo z njim posvetoval in mu poročal, kar zadeva izpolnjevanje predajnih pogojev, zasedbo ter nadzorstvo nad Japonsko.

Ta zavezniški svet bodo sestavljali: vrhovni poveljnik, ki bo predsednik ter po en član za Združene države, Sovjetsko zvezo in Kitajsko in član, ki bo skupno zastopal Veliko Britanijo, Avstralijo, Novo Zelandijo in Indijo.

Vrhovni zavezniški poveljnik se bo s svetom posvetoval in mu poročal, preden bo izdal povelja posebne važnosti, v vseh primerih a bo on edina izvršna oblast zavezniških sil na Japonskem in on mora odobriti vsak nastop.

Kadar se kak član sveta ne bo strinjal s sklepi politike nanašajoče se na spremembo nadzorstvenega režima, ali na bistveno važne spremembe v japonski ustavni strukturi, ali na splošno na spremembe v vladi, vrhovni poveljnik ne bo izdajal ukazov, brez soglasja komisije za Daljni vzhod.

Na Koreji bo ustanovljena začasna demokratska vlada, ki naj vzpostavi v državi načela neodvisne države.

Za ustanovitev te vlade bodo sestavili medzavezniško komisijo iz zastopnikov ame-

V Franciji bodo spet racionirali kruh

V Franciji, kjer so s prvim novembrom upeljali prosto prodajo kruha, so s 1. januarjem spet uvedli krušne karte. Službeni list je objavil odgovarjajoči odlok, ni pa objavil višine obroka.

Letos so pridelali v Franciji le 35 milijonov in pol žita, medtem ko bi potrebovali 60 milijonov, če bi hoteli podeliti dnevno 350 gramov na osebo.

Francija preučuje Anglo-sovjetsko-ameriško noto o mirovni pogodbi

Na sestanku francoske vlade so razpravljali o noti, ki so jo francoski vladi predložile Združene države, Velika Britanija in Sovjetska zveza in ki zadeva določitev mirovni pogojev z Italijo, Romunijo, Bolgarijo, Madjarsko in Finsko.

Ministri so sklenili, da bodo zahtevali od zastopnikov Treh velesil obširnejše podrobnosti.

Zadržanje Francije v pogledu podpisa mirovni pogojev z Romunijo, Bolgarijo, Madjarsko in Finsko je bilo določeno v smislu, da „Francija, ki ne more vztrajati, da bi bila soudeležena pri podpisu mirovni pogojev s temi državami, ker ni bila v vojni, ne more niti ostati brezbržna v katerikoli evropskem vprašanju.“

riškega poveljstva na južni Koreji ter sovjetskega poveljstva na severni Koreji. Zavezniška komisija bo s udeležbo začasne korejske demokratske vlade in drugih korejskih demokratičnih organizacij izdajala primerne ukrepe za politični in gospodarski napredek države ter za utrditev narodne neodvisnosti.

Predloge, ki jih bo morala ta komisija predložiti, bodo nato preučevale Sovjetska zveza, Združene države, Velika Britanija in Kitajsko, da bi dosegle sporazum o štirih velesil o fiduciarni upravi štirih velesil na Koreji za dobo petih let.

O izmenjavi pogledov treh zunanjih ministrov o Kitajski, pravi poročilo:

„Imeli smo enake poglede kar zadeva potrebo o združenju in demokratski Kitajski pod enotno narodno vlado in s široko udeležbo demokratskih elementov v vseh panogah narodne vlade, kakor tudi kar zadeva končanje notranjih bojev. Zunanji ministri so ponovno potrdili načelo o nevmešavanju v notranja kitajska vprašanja.“

Molotov in Byrnes sta imela mnogo razgovorov o sovjetskih in ameriških silah, ki se nahajajo na Kitajskem. Molotov je izjavil, da so sovjetske čete razorožile in poslale v domovino japonske sile v Mandžuriji, da pa je bil na zahtevo kitajske vlade umik sovjetskih čet odložen do 1. februarja.

Byrnes je z svoje strani zatrdil, da se nahajajo ameriške čete v severni Kitajski na zahtevo kitajske vlade in je naglasil tudi veliko odgovornost Združenih držav za izvedbo predajnih pogojev oziroma razorožitev in repatriacijo japonskih čet. Dodal je, da bodo ameriške čete umaknjene, kakor hitro bodo Združene države izpolnile te svoje naloge oziroma kadar jih bo mogla izpolniti kitajska vlada brez ameriške pomoči.

Oba zunanja ministra sta se popolnoma strinjala v skupni želji po umiku sovjetskih in ameriških čet iz Kitajske, kakor hitro bo položaj to dopuščal v skladu z izpolnitvijo njihovih obveznosti in odgovornosti.

Poročilo je tudi naznanilo predloge o priznanju romunske in bolgarske vlade s strani Velike Britanije in Združenih držav. Kar zadeva Romunijo so sklenili, da bodo takoj poslali v Bukarešto komisijo, v kateri bodo podkomisar sovjetskega zunanjenega ministrstva Andrej Višinski, ameriški veleposlanik v Moskvi Averill Harriman ter angleški veleposlanik v Moskvi sir Archibald Clark Kerr; ta komisija naj se prepriča o efektivni izpolnitvi romunske vlade ter po možnosti razpisa čimprejšnjih svobodnih volitev.

Skoro podobni ukrepi so bili sprejeti za Bolgarijo.

Poročilo vsebuje tudi besedilo sporazuma o podpisu mirovni pogojev z nemškimi satelitskimi državami, poročilo, ki ga je 24. decembra objavila radijska postaja v Moskvi.

Ko poročilo omenja, da je bil dosežen sporazum o prejšnjih vprašanjih pravi, da so imeli razgovori zunanjih ministrov „posvetovalni značaj brez formalizma“.

Anglija je bolj zdrava kakor kdajkoli poprej

Kljub vojni je umrljivost otrok, ki jo smatrajo strokovnjaki za najvarnejši indeks za zdravje naroda, padla na 46 smrtnih slučajev na 1000 rojstev. Umrljivost mater je padla na 1,9 od 1000. Te številke so najnižje, ki so bile kdajkoli zabeležene v Angliji in Walesu. Isto velja tudi za smrtne slučaje tuberkuloznih, kakor tudi za splošno število umrljivosti obel spolov.

Številka umrljivosti za moške je znašala 9,42, a za žene 3,63 na 1000.

Število rojstev je doseglo višino 18 na 100, torej višek, katerega so doslej ugotovili.

Posledice gospodarjenja z živili in zdravstvene politike v vojni sta glavna vzroka za stalno poboljšanje narodnega zdravja v Veliki Britaniji. Široki krogi prebivalstva so se prvič v zgodovini hranili po dobropremišljenem osnutku, a matere in otroci so dobivali hrano, ki je vnaprej ščitila pred obolenji.

Odlok, da naj ministrstvo za prehrano, ki je ustanova vojne dobe, še dalje obstoja, dokazuje ta uspeh.

Bevin prevdarja o brezplačni zdravniški oskrbi za vsakogar. V nekem razgovoru je izjavil Bevin nedavno britanskemu ministru za narodno zdravje:

„V vojni smo dobili izkustva, s katerimi se moramo trajno koristiti. V bližnji bodočnosti bodo parlamentu predloženi podrobni predlogi za ustanovitev javne in splošne zdravstvene službe, tako da bo lahko vsak mož, otrok ali žena brez premisleka radi izdatkov šel po zdravniški nasvet.“

Sicer je resno zbolelo samo 4 od 1000 slučajev. Od teh jih je le 10 v delasposobnih letih.

Od po troje tovarn v Veliki Britaniji je prešla po ena k mirnodobski proizvodnji. Tretjina od največjih britanskih tovarn, pet velikih trgovinskih organizacij in 88 tovarn, ki jih bodo nanovo zgradili, je namenjeno za proizvodnjo mirnodobskih potrebščin za potrošnjo na domačem trgu in za izvoz. 117 največjih vojnih tovarn bo prevzela zasebna industrija. One zavzemajo zagrajeno površino od 35 milijonov kvadratnih ped in bodo dale dela 220.000 ljudem.

Med 24 podjetij, ki preidejo v zasebne roke, se nahaja tudi ogromna tovarna letal Napier v Walesu, ki bo zaposlila 3.000 ljudi. Izgraditvijo državne tovarne v Braunstonu, Leicester, s strani ameriške tvrdke Lockheeds, je postalo prostora za tovarno strojev za orodje, ki bo s svoje strani ispraznila štiri velike predilnice v tem področju.

Industrija ur je prešla k izvedbi obširnega izvoznega programa. Britanski urarji name-

ravajo izdelati 8 milijonov ur po niskih cenah kot del svojega mirovnega programa. Posebno povprašujejo po urah na Kitajskem, v Afriki in Indiji. Točasno povečava sposobnost proizvodnje prirastek večjega števila prejšnjih vojnih tovarn. Razen ur bodo izdelovali merilne instrumente za zrakoplovstvo, fotografske aparate, daljnogled, drobnogled, instrumente za pomorsko plovitvo in za avtomobile.

Britanska proizvodnja avtomobilov raste. Tvrška „Vauxhall“ je izvozila 3000 pet tonških tovornih avtomobilov v toku zadnjih mesecev v 19 različnih držav. Glavni kupci so bili Francija, Holandska in Belgija. Tvrška je preplavljena s prekomorskimi naročili.

Nedavno so pokazali na neki razstavi skoro vsake vrste mehaničnega rokodelskega orodja na strujo ali stisnjen zrak. To orodje so uspešno preizkusili v britanski vojni proizvodnji, predvsem pri izdelavi letal.

Cesto pozabimo, da je bila splošno znana „britanska enciklopedija“ zadnjih štirideset let v ameriški posesti. Iz samega naslova bi

večina ljudi sklepalo, da je to čisto angleška izdaja.

Sedaj je v posesti univerze v Chicagu, medtem ko se neka družba briga za gospodarsko stran. Ta splošno znana „enciklopedija“ je vodeča v svojevrstnosti člankov, katerih večino so napisale osebnosti na posameznih področjih. Da jo obdržijo na trenutnem stanju, bo prišel Mr. Wallas Just v London, da se posvetuje s pedagogi in da skujejo načrte za bodočnost.

Po 4. izdaji iz leta 1929. ni več izšla nobena popolna novoizdaja enciklopedije Britancev. Tudi jo še nikoli niso popolnoma prevedli na bilo kateri tuj jezik. Pač pa so prevedli in prodali kot brošure poedine članke, ali pa vrste člankov, kateri so obravnavali posebna področja.

Ameriški posestniki enciklopedije nameravajo obvezati najbolj učene moze angleško govorečega sveta, da napravijo iz tega dela splošno dobro, kar podpirajo vsi razumni ljudje. Angleški založnik te organizacije sedaj prevzema svoje delo. (Pričakuje se, da bodo v kratkem izvolili za predsednika v Angliji enega izmed odličnih britanskih učenjakov).

Nemški znanstveniki se bodo podali v Veliko Britanijo

Da bi si Velika Britanija zagotovila vse izdelke na znanstvenem in tehničnem polju v Nemčiji, ki so koristni tudi za Veliko Britanijo, namerava angleška vlada odklopiti določeno število nemških znanstvenikov in tehnikov, ki imajo velik sloves, da nadaljujejo svoja dela v Veliki Britaniji.

Ko je to včeraj v spodnji zbornici izjavil sir Stafford Cripps, predsednik trgov. zbornice, je pristavil, da se bodo podali Nemci v Veliko Britanijo v svrhu nadaljnega znanstvenega raziskovanja. Nemci, ki bodo zato prišli v poštev, bodo morali biti neoporečne politične preteklosti. Sovjetska Rusija in Združene države so sprejele podoben načrt.

Nemške znanstvenike bodo na splošnem uporabili v državnih podjetjih ali v raziskovalnih središčih za znanstvena in industrijska raziskovanja. Predvidevali bodo razen tega, da bodo znanstvenike, ki so jih tako poklicali, čimprej dodelili zasebni industriji.

ATOMSKA BOMBA

Atomska bomba je danes predmet vse-spolnega zanimanja. O njej piše časopisje in o njej razpravljajo državniki na svojih konferencah. Tudi preprosti človek se sprašuje, kaj je atomska bomba.

Loči se od navadne bombe po tem, da v njej ni običajnega rastreliva, temveč element, ki se imenuje uran 235. V atomih tega elementa se skriva vsa moč atomske bombe. Atomi so najmanjši delci snovi. Tako so majhni, da znaša njihov premer komaj stotimilijoninko centimetra. Kljub temu je atom svet zase. Zgrajen je podobno kakor naše osončje. V sredini ima jedro, okoli njega pa krožijo kot planeti najmanjši delci elektrone, ki se imenujejo elektroni. Ako se posreči razbiti jedro, razpade atom in velikanska energija, ki je skrita v atomih, postane prosta. Poznamo elemente, katerih atomi razpadajo sami od sebe. Tak element je n. pr. radij. Radij razpade do polovice v 1600 letih. Pol grama radija razvije pri tem dva milijona kal. toplote. Ta energija bi zadostovala, da se segreje 20 hektolitrov vode od 0° C do vrelišča. Radij razpada zelo počasi, zato se ogromna energija skoro neopazno porazgubi. V atomski bombi nahajajoči se uran 235 pa razpade v nekaj hipih. Od

kode te izredne količine energije? Pomisliti moramo, da vladajo v svetu atomov drugačni zakoni, kakor smo jih navajeni. Po teh zakonih sta masa in energija eno in isto. S pomočjo Einsteinovega zakona moremo računati, da se v en gram težkem kamenčku skriva energija 25 milijonov kwh; z njo bi mogel vzdržati v neprestanem pogonu skozi štiri leta stroj, ki bi rabil 1000 HP pogonske sile. Pri razpadanju atomov se masa spreminja v energijo.

Umetno razbijanje atomov se je posrečilo še pred izbruhom vojne. Za razbijanje atomov so se posluževali posebno drobnih delcev, takoimenovanih alfa-delcev, ki so atomska jedra elementa helija in pa neutronov — prav istih delcev brez električnega naboja. Te izstrelke pošiljajo z veliko hitrostjo (200.000 km na sekundo) med atome. Mnogi izstrelki se zapičijo v jedra atomov in jih razženejo. V atomski bombi se nahaja uran 235, katerega atomi prav radi razpadajo. Bomba ima verjetno obliko kroglice, oblečena pa je v ohišje, ki ji daje obliko navadne bombe. Opremljena je s padalom, ker morajo biti avijoni že daleč proč, ko bomba eksplodira. V sredi bombe je nekaj elementa

berilija (Be), ki ima pomen vnetilne vrvice. Od berilija drži navzven cev, na njenem koncu je montiran ciklotron. To je naprava, ki z električnim in magnetnim poljem daje izstrelkom veliko hitrost. V sredi ciklotrona je detonator — majhna količina radija. Ta razpade sam od sebe v alfa-delce: ciklotron jih z veliko silo brizga v berilij. Berilij pričena razpadati in pošilja velike količine alfa-delcev in nevtronov v plast urana 235. Ker pa imajo izstrelki iz berilija preveliko hitrost, je okoli berilija nameščena plast parafina ali težka voda. (Težka voda ima v molekuli namesto navadnega vodika z atomsko težo 1), njegov izotop z atomsko težo 2). Parafin in težka voda zavirata hitrost izstrelkov: bombardiranje je uspešnejše. V nekaj trenutkih so atomi urana 235 razbiti in pojavi se ona silna energija, ki povzroča velikanska razdejanja.

Bomba tehta 400 kg; ako odpade 99% teže na opremo, ostanejo še štirje kg urana 235. Računajoč na podoben način kot zgoraj, pridemo do zaključka, da odgovarja ta količina urana energiji, ki bi mogla gnati neprestano skozi 4000 let motor 1000 HP.

Na vso moč bi bilo želeto, da bi se novi vir energije, ki neizmerno prekaša vse doslej poznane, uporabljal čimprej v industriji, človeštvu v blagoslov ne pa v prekletstvo. V tej smeri se vršijo najnovejša raziskavanja. Dr. ing. L. Zagar.

Miladi Korwatan

Jaz sem kmet. Zarje jutranje ne čakajo name, v polju jih čaka, na njivi jih čaka moj pogled.

Moja dlan zemljo obrača in seje in žanje, zemljo, ki zanjo živim in umiram dan na dan.

Ko zaton zadnjikrat se za slovo me pozdravi, truden sem, kakor ves delavski kmečki nas milijon.

Vlado Klemenčič

Bolje je na zemlji kakor v nebesih

Ni še dolgo tega, ko je bilo cigansko življenje prepleteno z neštetimi nitmi različnih skrivnosti in čarov. Potovanje s kraja v kraj, vsiljivo beračenje, ciganska godba, ki očara in opaja, napovedovanje sreče in nesreče iz kart in dlani, vse to spominja na one dobre čase, ko se je vse to krilo z eno vseodpuščajočo besedo: „ljubezen do bližnjega.“

V enih izmed tistih jesenskih dni je v naši vasi taborila skupina ciganon. Ženske so prosjale po hišah jajca, mleko in zabelo, ter grede na zvit, samo ciganom znan način kradle kokoši. Možje so popravljali lonce in dežnike ter barantali s konji.

Pa se je primerilo neki dan, da je od te mnogobrojne ciganske družine umrl otrok. Ker naša vas še danes nima na svojem pokopališču mrtvašnice, je kmet, pred čigar kozolcem so cigani prebivali, spraznil svojo veliko sobo, v kateri so položili mrtvega otroka na oder. Naročil je tudi pogrebce in duhovnika.

Na dan pogreba so prišle od blizu in daleč, peš ter z vozovi velike skupine ciganon z godbo in otroci. Vsa vas se je iz radovednosti udeležila pogreba. Godba je igrala, bližnji sorodniki mrtvega cigana so tulili tako presunljivo, da so bili domačini vsi ginjeni, mnoge ženske pa so si komaj sproti brisale solze, kot da bi skupno s cigankom polagale svoje otroke v grob.

Ob odprtem grobu je domači g. župnik spregovoril par tolažilnih besed. Svoj govor je zaključil z besedami: „Mali nedolžni angelček je sedaj že v nebesih, kjer mu je lepše nego na zemlji...“

Pri teh župnikovih besedah se zravna cigankova mati ter začne kričati, da to ni res, češ, pri njej bi se mu boljše godilo, kakor v nebesih. Po pogrebu so se zbrali cigani v vaški gostilni, povabili so tudi prijazne vaščane ter jih gostili z jedajo in pijačo ter sklenili nekaj konjskih kupčij z njimi.

Ko so odšli zadnji cigani iz vasi, so bili vaščani silno razočarani nad svojimi prej tako ljubeznivimi gosti. Tam je zmanjkalo par kokoši, drugje lonce zabele, zopet drugje ves, pri hiši se nahajajoči denar. Kmetje pa ki so barantali s konji so kleti, ker so jim zamenjali dobre konje za kruljeve.

Še danes, ko pri nas ni duha ne sluha o ciganih, se spominjajo stari ljudje na oni pogreb ter vselej pripominjajo, da bi se jim na ta način morda res bolje godilo na zemlji, kot pa v nebesih. A. Brez.

O travniku, ki ni hotel zeleneti

Takrat, ko si je lahko še vsakdo kaj želel, je postalo travniku nenadoma dolgočasno, ker je imel vedno enako zeleno barvo. „Kako lepo je sinje nebo, kako lepo zlato sonce in kako lepa temna noč“, je tožil. „Vse ima tako lepo barvo, edino jaz sem zelen, tako pusto zelen... Oh, če bi le mogel biti enkrat tako bel kakor oblaki na nebu, ali pa tako rumen kot metuljčki, ki letajo nad menoj! Če bi le mogel biti tako rjav, kakor srne v gozdu, ali tako živo rdeč, kot ogenj!“

Ljubi Bog, ki je vseveden, je poslušal tožbo travnika. Smehljal se je, ujel debelega angelčka, ki je ravno razpojasen letal okoli njega, za krila in ga poslal k pehtri babi. „Tako“, je mrmrala, „travnik noče več zeleneti. No, čakaj!“ In stresla je svoje perjanice skozi okno, da se je pokazal oblak prahu.

„No“, je pomislil travnik, „kaj pa tu pada?“ Ali, ko so snežinke pobelile njegovo zeleno barvo, se je razveselil in bil je zelo ponosen, da se je izpolnila njegova želja po spremembi barve.

Toda veselje ni dolgo trajalo. Pričelo ga je zebsti in nazadnje se je ves tresel pod mrzlo snežno odejo.

„O, ljubi Bog“, je stokal, „da bi sneg že skoro izginil. Kako rad bi bil zopet zelen. Nikoli več se ne bi pritoževal nad svojo barvo, samo da bi mi bilo enkrat zopet toplo.“

Tedaj se je ljubi Bog nasmehnil. Pogladi si je dolgo brado in pomignil svetemu Petru. Peter je počasi stopil pred nebeška vrata in z dolgo palico odrinil nekoliko oblakov izpred sonca. Travniku je postalo toplo in v kratkem času je izgubil snežno odejo. Nič ne bil tega tako vesel, kot travnik sam in njegova zelena barva se mu je zdela najlepša

na svetu. Toda, kadar se je ozrl proti nebu se je le malo sramoval.

Kot nauk in kazen strese pehtra baba vsako leto svoje pernice. Snežinke prekrijejo zeleno barvo travnika in ga odevajo s svojo hladno odejo tako dolgo, da pride sv. Peter s palico in odkrije sonce. Ej, kako potem sneg beži. Travnik hvaležno vzdihne in se zopet veseli svoje zelene barve in sončne toplote. A mi tudi. Ali ne?

Za smeh

Nadvojvoda Franc Karl, oče cesarja Franca Jožefa, je iskal v prostranih štajerskih gozdovih oddiha od prisiljenih dvorskih olik. Na enem od svojih samotnih lovskih sprehodov je srečal nekega kmeta, kateri visokega gosta ni spoznal.

V toku razgovora je prišel govor tudi na sina.

„Kaj pa je Vaš najstarejši?“ je vprašal kmet.

„Cesar“, je nadvojvoda prijazno odvrnil. Kmet je osupljen molčal, nato pa je vprašal:

„Saj jih imate še več? Kaj pa je drugi?“

„Cesar“, je ponovil nadvojvoda. (Misli je na Maksimilijana, ki je takrat vladal v Mehiki.)

Kmet se je vedno bolj čudil.

„E, kaj pa je Vaš oče?“

„Cesar“. (To je bil Franc, zadnji cesar Nemškega cesarstva in prvi v avstrijski samovladi.)

„In Vaš brat?“

„Cesar.“ (Ferdinand, ki je 1848. leta odstopil.)

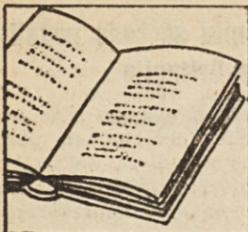
Kmet ga je z zelo, zelo velikimi očmi meril. Pričela se je v njem oglašati neka slutnja. Z jecljavim glasom je vprašal:

„Kdo pa ste potem Vi?“

Nadvojvoda se je smehljaj in s prebrisanim nasmehom starega gospoda dejal:

„Jaz — bi bil tudi skoro postal cesar.“

P. C.

Cvetje in klasje

KARL PEROVEC: KOLEDNIKI

Sveti Trije Kralji so pred durmi. Prvi praznik v Novem letu. Praznik, kateri po smislu spada še takorekoč v božične praznike. Saj smo tudi mi še čisto božičnega oz. prazničnega razpoloženja, ter kar ne moremo pozabiti, da je lep Božič že za nami. Prav za prav bi tudi božična potica morali trajati še do tega dne, kar je pa letos najbrže le redko kje slučaj.

Podajmo se v duhu zopet za mnoga stoletja nazaj, v one čase, ko se je v Betlehemski štalcu rodil Odrašenik.

Šest dni je bilo Dete že staro, a iz bližnjih in daljnih krajev so hiteli še vedno verniki v Betlehem, da se mu poklonejo. Že na samo božično noč so napolnili štalco pobožni pastirji in čuvarji črede, kateri so se nahajali v bližini, a sledečih dni so hitele trume vernikov iz oddaljenih krajev, da počaste dolgo in težko pričakovane Mesijo. Vest o njegovem rojstvu se je bila hitro raznesla po Jutrovem.

Šesti dan so se približali Betlehemu tudi trije Kralji Jutrovih dežel imenovani Gašper, Miha in Boltežar. Dolga in naporna je bila njihova pot skozi pustinje. Dneve in noči so potovali na zibajočih se kamelah, veseleč se trenutka ko se bodo poklonili malemu Detetu v jaslicah. Za vodnika pa jim je služila svetla zvezda Repatica. Ko so dospeli do malega betlehemskega hlevca je zvezda Repatica obstala ter jim s tem pokazala, da so na cilju, ko so dospeli v hlevček so mogočni kralji popadali na kolena pred jaslice v katerih je ležalo v plenice povito — smehlajajoče se Dete. Z pobožno molitvijo so počastili Odrašenika in mu poklonili zlata, kadila in mire.

Od teh velikih dogodkov sta potekla že skoraj dva tisočletja, toda vera in spomin na ono veličastno noč, ko so se poklonili trije poganski kralji, med katerimi je bil eden celo iz plemena zamorcev, revnemu Detecu v jaslicah in ga obdarovali, se je ohranila med krščanskimi narodi še do dandanes, ter vsako leto šestega januarja iznova praznujemo spomin na ta dogodek. Med narodi pa so udomačene prav lepe šege, ki res prav na svojevrsten način predstavljajo njihovo legendarno potovanje.

Na predvečer praznika je treba pred jaslice postaviti podobice svetih Treh kraljev.

Najbolj poznani in priljubljeni pa so Koledniki.

V mnogih krajih je navada, da se ne samo otroci, temveč tudi odrasli oblečejo v posebno svečane obleke Kolednikov, deno vrečo na ramo in gredo zlasti po kmetih od vasi do vasi, kar naj bi pomenilo, da iščejo betlehemske hlevčke. V resnici pa gredo po kmetijah in prepevajo prav lepe božične pesmi, kmetje jih pa obdarujejo z „popotnico“ v obliki praznih živil, da ne bodo omagali, dokler ne pridejo „do Betlehema“.

Po navadi so Koledniki trije, Gašper, Miha in Boltežar. Če so pa naučeni na petje božičnih pesmi v četvero (kvartet), potem gre pač seveda tudi četrti z njimi navadno oblečen, ter ima vlogo nosača.

Po celi teden so včasih potovali okrog. Seveda so tudi nabirali lepo količino živeža, saj kmetje so se jih razveselili, če so prišli ter so jih sprejeli z odprtimi rokami in odprtimi kaščami. To je bilo seveda še v časih, ko še ni bilo živežnih kart. Vojni časi so pa žal kakor marsikaj tudi to ukiniili.

Za šalo

„Veš, ko sem bila še majhna sem bila zelo lepa. Toda v porodišnici so me zamenjali z nekim grdím otrokom. Nimaš pojma, kako se jezim, kadar se na to spomnim.“

*

„Tone, le kako si mogel izgubiti prsten?“
„Saj sem ti že ves teden govoril, da zašji gornji desni žep telovnika.“

*

„Očka, kaj pa je zarotniško gnezdo?“
„Tvoja mama in šivilja!“

*

Po predstojećem bi se moralo pregledati vse narodnostne meje, vključno one v Sovjetski zvezi, s plemenskega in jezikovnega vidika.

Pri nas doma smo bili v koledovanju bolj umerjeni. Navada je bila, da so samo dečki do kakih štirinajst let šli koledovat in sicer na predvečer praznika in na praznik zvečer.

Ko sem bil jaz v tistih letih seveda tudi nisem hotel zaostati za drugimi, temveč sem se dogovoril z sosedom Poldetom in Jožkom, da gremo koledovati. Najstarejši sem bil jaz, saj sem štel že štirinajst let, zato sem moral prevzeti tudi vlogo vodnika in skrbeti, da bo vse v redu poteklo. Že cel teden pred praznikom smo začeli „tuhtati“ v naših učenih glavicah, kako rešiti vprašanje obleke in druge opreme. Pa je šlo. Sestavili smo celokupni naš kapital ter nakupili papirja za izdelavo oblek. Krojači smo bili tudi kar sami. Iz papirja smo izrezali za vsakega po en plašč podoben mašnemu, ki se je nataknil čez glavo. Za krilo sem si izposodil jaz od očeta dolgo belo srajco, ki je meni segala do čevljev, a za Poldeta in Jožeka smo pa izdelali krila kar iz papirja. Seveda sem jima zabičal, da morata previdno hoditi, da si svoje lepe obleke ne raztrgata. Cela oblačila pa smo oblepili z zlatimi zvezdicami. Za pokrivala smo nataknil na glave papirne vrečice odgovarjajoče velečine, ki smo jih na gornjem kraju izrezali v obliki škofovske kape. Mogočne brade in brki, seveda iz žime, naravno tudi niso izostale. A ko smo se pogajali kdo se bo namazal za črnega Gašperja smo se skoro skregali, zamalo da se ni naše koledovanje končalo že pred začetkom. Nobeden se namreč ni hotel namazati črno. Na kraju smo pa to vlogo le vrnili najmlajšemu, Jožeku, češ on ima potem najmanjši obraz za umivati. Z veliko vnemo smo ga namazali z umivati, da je res izgledal kot pravi zamorček.

Največ težkoč nam je pa prizadevala zvezda svetih Treh kraljev. Potreben je namreč bil mali lampijonček v obliki zvezde v kate-

rega se prižge sveča, ter ga navezanega na palico nosijo koledniki s seboj, da jim razsvetljuje in kaže pot. Bili smo že na robu obupa, kajti tako zvezdo si pač nismo znali sami napraviti, toda k sreči nam je priskočil na pomoč Poldetov starejši brat ter jo je nam naredil. Tako smo bili torej tisti večer z vsem opremljeni.

Po dolgem času smo bili tudi z oblačenjem gotovi. Pred odhodom smo še enkrat za poskušnjo zapeli našo pesem Treh kraljev, nato smo se pa podali na pot. Naravno, da malega „šparovčka“, v obliki pitane prasička nismo pozabili vzeti s seboj.

Večer je bil temen, a pot ledena in spolzka, ampak pogumne Kolednike z rudečo svetlečo zvezdo to ni motilo. Od hiše do hiše smo jo mahali, povsod trkali na vrata, a ko so nam odprli smo takoj začeli lepo složno peti našo pesmico. Spočetka smo se sicer malo sramovali, ko je nam pa prkrat po sreči šlo smo se opogumili. Uvodni del pesmice je bil sicer malo težji ali zaključek nam je zmiraj dobro uspel.

Pesmica se je glasila:

Ena zvezda gre pred nami,
se sveti kakor luč,
nad štalcu je obstala,
a zdaj pa lahko noč...

Pri vsaki pesmici se je naš „prašiček“ bolj polnil. Še nekoliko hiš pa bo poln. Sijajočih obrazov smo delali načrte kaj vse si bomo kupili. Ali, glej jo smolo, ko smo obšli že pol vasi, se je malemu Jožku spodrsnilo ter je nemilo padel. Njemu sicer ni bilo nič, toda njegova papirna obleka je bila popolnoma raztrgana, a lampijonček, ki ga je pri padcu izpustil se je od goreče sveče vžgal in zgorel.

Nažega veselja pa to ni motilo. Napotili smo se domov, da si podelimo zaslužek.

Tako se je naše koledovanje končalo.

NESMISELNO TREBLJENJE ŽIVALSTVA

Ne samo lovska strast, tudi praznovanje pomaga uničevati živalski svet. Na Javi živi skupina debelokožarjev, kakršnih drugod ni. Nazivajo jih kratkomočno zavanska nosoroge. Nesreča je hotela, da so se bogati Kitajci nekega dne zagledali v njihove rogove. S suhim zlatom so jih začeli kupovati, kolikor se jih je le dalo dobiti. Čemu neki? Izkopali so bili neke starodavne vraže, po katerih je v roževini javanske nosoroga neko čudodelno zdravilo, ki vrača človeku mladost. Svoje čase je bilo kaj tožljivo živalim priti do živega, zato lov ni pomenil nikakršne škode. Vse je mogla narava sproti nadomeščati. Z modernimi puškami, ki sprožijo živalim v telo eksplozivne izstrelke, se ej pa pričelo na Javi tolikšno trebljenje, da so se holandske kolijalne oblasti zganile ter prepovedale lov. Bilo je v načrtu holandske vlade, da bi našli nosorogi svoje skrajno, a zato varno prebežališče v zapadnem javanskem primorju, kjer se raztezajo idealna močvirja.

In posledice? Prva posledica je bila, da so cene javanskim rogovom takoj bajno poskočile. Druga posledica je potem kaj kmalu sledila. Domačini so se dali premetiti vabi lepim zaslužkov, tako da so začeli vdirati v zaščitno ozemlje ter skrivaj streljati dragocene četveronožce. Oblastem je prišlo na uho, da gre celo neki domači poglavar divjem lovcem na roko — dišal mu je pač izkupiček po plenu, ki so ga oni delili z njim. Holandci so nato poostriili nadzorstvo. Deset motornih čolnov je redno križarilo vzdolž zaščitene obale ter preganjalo lovce. To je zaleglo. Morda bi bilo doslednemu prizadevanju kolonijalne uprave uspelo, da redkim zastopnikom tropičnega živalstva reši obstanek na zemlji. Sicer je Java v letu 1938 premogla samo še kakih trideset nosorogov, toda saj bi se bili razmnožili. Na žalost je tri leta kasneje prihrumela vojna — in kaj so Japonci počeli z živalskim paradížem na Javi, o tem še niso prispelle vesti do naš. Bati se je, da ne bomo izvedeli nič dobrega. Trenutno so na Javi homatije, kajti domačini

se branijo vrnitve holandskih oblasti. Puške pokajo in bombe padajo — če se ljudje mesarijo med seboj, mar bodo prizanašali živalim? Zbogom, nosorogi javanski...

Kolikšne rane lahko zaseka živalstvu en sam človek, priča poročilo, ki je prispelo približno leto dni pred izbruhom velike vojne iz Brocken Hilla v Rodeziji (Južna Afrika). Charles Ross je o vsej črni zemljini slovel kot uspešen lovec na slone. V službi rodezijske vlade je ustrelil nič manj kakor 516 slonov. Ko pa se je lotil svoje 517 žrtve, ga je pustila sreča na cedilu. Dasi je poglaval orjaku v život zaporedoma 14 krogel, se rilčar še vedno ni zgrudil. Nasprotno, šele tedaj je žival prav zares zdivila. Besno se je zakadila v lovca. Preden je mogel Ross puško znova nabiti, se je znašel pod slonovimi stopali, ki so ga zmečkali.

Če je toliko živali pokončal zapriženi lovec, si lahko mislimo, kakšno klanje so si privoščile lovske karavane v prejšnjih časih, ko se kolonijalne oblasti za nadzorstvo še niso posebno menile. Saj se še dandanes godi marsikaj, kar bi bilo vredno graje. Kolonije so pač prevelike, paznikov je pa premalo.

Neizprosna morilka prirodnega živalstva je moderna vojna. Kako srečna je v tem oziru Amerika! Niti prva niti druga svetovna vojna ni preskočila oceana. Človeštvo in živalstvu v Novem svetu je usoda širokogrudno prizanesla. Tudi Afrika je le od daleč čutila besnenje vojne furije. Le na severu je bilo bojišče, toda tam pošast vojne ni mogla iztrebiti pomembnih živali, ker jih radi puščave itak ni. Bolj se lahko tresemo za Vzhodno Azijo, za Malajski arhipel, za Oceanijo. In pri nas v Evropi? Koliko bo ostalo od bogatega ptičjega zaroda ob Nežiderskem jezeru? Koliko bo ostalo v Dobrudži? Kakšna je usoda raznolike divjačine, ki so jo hranili gozdovi vzhodne Nemčije? In čudovita, svetovno znana Bialwieža na Poljskem — v kakšnem stanju jo je zapustila vojna? Sama tesnobna vprašanja...
A. Z.

Koline pri Zaplotnikovih

Njegovo življenje res ni bilo posebno korigirano, pač pa tembolj njegova smrt. A ta je pred durmi, kajti dnevi so mu šteti, še en dan, pa bo padel tudi on kot žrtev ljudske požrešnosti. Po vseh zakonih krvoločnega mesarstva ga bodo čisto enostavno zaklali in sicer jutri zjutraj ob osmi uri.

Beseda je namreč o Zaplotnikovem prašiču „mojstru špeharju“.

Smrtna obsodba mu je bila izrečena skoro enoglasno včeraj popoldne pri kosilu. Kot porotniki so bili prisotni skoro vsi člani Zaplotnikove družine, a razprava se je vršila v kuhinji okoli mize. Pod predsedništvom gospodarja so dolgo časa pretresali „zadevo prašiča“, a ko so dognali, da ubogi špehar le ni na svetu za nobeno drugo uporabo, kot samo za žretje in zopet žretje, a po strokovni utrditvi, da bi njegova smrt bila od neprecenljive koristi za vesoljno človeštvo, so ga končno le obsodili na smrt. Pravico pritožbe o izrečeni obsodbi revežu niso priznali. Usmrčenje se ima izvršiti takoj ko bo postala obsodba polnomočna. Izvršiti se ima po oblastno izvedenm občinskem mesarju in sicer — o strahota — z zaklanjem.

Sicer je imel prašič pri razpravi tudi branilca v osebi dekle Mice, ki je svojega klijenta z veliko vnemo zagovarjala, češ, naj mu še puste življenje, da se še malo zreda, kajti korenja je še dovolj. Toda „porotniki“ so njene navedbe kod neutemeljene odvrgli in ga kljub vsem zagovarjanjem obsodili.

Od prisotnih sodnikov je oddal samo eden glas proti usmrtnitvi, a to je bil glas gospodinje, — Zaplotnikove mame.

Ampak kot je že navada pri takih stvareh je „večina močnejša“, pa torej protivljenje gospodinje ni rešilo življenja ubogemu pujsu.

Ko je gospodinja čula razsodbo je začela na glas tarnati: „Oh, ubogi prešič če bi vedel kaj ga čaka, kako mi ga je žal reveža, — pa tako dober je in pohleven. In tako rad žre, nikdar mi nič ne pusti v koritu. Rečem vam, da se pol kile dnevno zredi, ah, kako ga je škoda. Tako je priden, če ga čehljam po trebuhu tako zadovoljno brunda in se takoj vleže. Pa kako me ima rad, kot psiček bi letel za menoj če bi ne bil tako debel. Ah, kako bo potem prazno v svinjaku ko ga več ne bo.“

Na vse tarnanje dobre ženice, pa so ostala srca strogih sodnikov trda kot kamen.

Ko so bile odrejene še druge podrobnosti, kakor dodeljenje poedinih vlog pri klanju, ter preskrba vsega potrebnega kar še spada k temu važnemu opravku, je bilo potrebno samo še, da postane obsodba polnomočna. V to svrhu se je podal Zaplotnikov oče popoldne v mestni prehranjevalni urad in je čez malo časa že imel v žepu dovoljenje za klanje. Torej obsodba je postala polnomočna in obsojenca ne more rešiti ničesar več.

Med tem pa je ubogi obsojenec nič hudega sluteč ležal v svinjaku. Ni se brigal za celi svet, le to ga je brigalo kdaj bo zopet dobil jesti. Na noge se je že težko skobacal od same debelosti, ter se je tudi do korita bolj po zadnjici privlekel kot pa prišel po nogah. Hlastno je vtaknil rilec do ušes v korito in hlastal po hrani kot da je ušel iz kakega koncentracijskega taborišča. Ali na njem res ni bilo opaziti znakov izlakanja, kajti njegov trebuh je bil spoštovanja vreden in bi v tem oziru lahko tekmoval z vsakim generalnim direktorjem. Pa tudi hišnega gospodarja je menda najbolj zanimal njegov trebuh, kajti vsak teden je prišel z pantljično mero in izmeril prešičev objem. Kdo ve, kaj si je ta v svoji prešičevi modrosti pri tem mislil. Mogoče to, da mu bodo napravili hlače. Ali pa, da mu bodo dali skovati obroček, da ne počí.

Tudi danes je prišel gospodar z mero. Spremljal ga je njegov sinko deset letni Mihec. Tudi domači pes „Muffi“, ga je šepaje spremljal. Na gospodarjevem obrazu je bilo pa danes opaziti posebno skrivnostno namršček. Ko je objem špeharja zmeril in dognal, da je za celih osem centimetrov debelji od prejšnjega tedna, ga je zadovoljno počehljaj po trebuhu rekoč:

„Priden, priden pujs, lepo si se zredil, sedaj je pa dovolj. Jutri bo pa po tebi. Do sedaj smo mi tebe hranili, od jutri boš pa ti nas.“

Pujs se je zelo ravnodušno vlegel spet v svoj kot. Izgleda, da mu objavljenje smrtné obsodbe ni šlo do srca. Mogoče tudi ni razumel te neumne človeške latovščine. Ali si je pa mislil: „Me znate radi imeti, saj to vem, da so mi dnevi seštetí. Me boste pač pojedli, zato sem pa tu.“ — Načrtoval za beg ni koval, saj mu tudi ne bi pomagali, ko so pa vrata tako močno zapahnjena. In pa, hm, saj se na nogah stati ne more radi svoje obilnosti.

(Se nadaljuje).

Naše gospodarstvo

Čuvajmo gospodarsko orodje!

Da je treba skrbno varovati drage kmetijske stroje, to se kmečkemu gospodarju še dopove. Tudi po časopisih in strokovnih knjigah se kmečki ljudje pogosto navajajo na to, naj čez zimo ne puščajo v nemar kmetijskih strojev. Dajejo se jim tudi točna navodila, kako naj stroje čistijo, mažejo kovinske dele in kako naj jih shranjujejo, da ne bodo utrpeli škode.

Vse to je v redu in prav. Toda za naše slovenske kmetijsko-gospodarske razmere so takšna opozorila in navodila preozka. Naše kmetije so v veliki večini srednje velikosti, pa tudi majhne in prav majhne. Na takih domačijah pač ne najdeš kakih velikih in dragih kmetijskih strojev; take imajo velike in obsežne kmetije po ostalih predelih koroške dežele. Na slovenskih kmetijah je pa pri hiši tako orodje in taki stroji, kakršne srednja in mala domačija potrebuje — in kakršne njena gospodarska moč premore.

Mi postavljamo za slovenskega kmeta to vprašanje na širšo podlago. In pravimo: kmečki gospodar, skrbi in brigaj se za gospodarsko orodje sploh! Vsako, še tako preprosto orodje ima svojo ceno in svoj pomen. Čim skromnejše so razmere pri hiši, tem večjo sorazmerno ceno pomeni za dom še tako malopomembno orodje.

Ko presojamo porabno vrednost raznega orodja, naj nam bo vedno pred očmi zlasti dvojce: 1. koliko bi nas v sedanjih razmerah stal bodisi v denarju ali pa v blagu nakup novega predmeta, ki bi najbrž ne bil dosti boljši od starega; 2. kako lahko se zgodi, da bi gospodar pri svoji brezbriznosti ostal brez potrebnega orodja ravno takrat, ko ga je treba vzeti v roko.

Zato vesten in varčen gospodar z orodjem — in sicer z vsem, tudi najpreprostejšim — ravna zares gospodarsko. To se pravi, da tudi pri zadnji motiki, srpu, grabljah in vi-

lah skrbi, da se vse dolgo ohrani, da se ne kvari in uničuje brez potrebe.

Ni dolgo tega, kar smo na tem mestu govorili o popisu in ocenitvi gospodarskega inventarja. Vse to našim kmetom še enkrat toplo priporočamo. Danes pa pregledu in popisu inventarja priključujemo še drug koristen nasvet. Ko pregleduješ razno orodje, ga pogled temeljito in pri tej priložnosti razdeli vse orodje v tri skupine. V prvo skupino pride vse ono orodje, ki je popolnoma porabno in v redu. Pri tem orodju ne gre za drugo, kot da ga očistiš, kovinske dele zavaruješ pred rjo (ki napravi čez zimo po naših kmetijah ogromno škodel) in ga nato na primernem mestu shraniš.

V drugo skupino uvrstiš vse tako orodje, ki ga je treba kaj popraviti. Čez poletje se marsikaj pri delu pokvari, skrha ali nalomi ali še kako drugače poškoduje. Sredi poletnega dela ni časa za popravila. Če se pa ta čas kaj popravlja, se popravi na brzo roko, za silo, samo toliko, da je s tistim orodjem delo še mogoče do kraja opraviti. Potem se vrže v kot. Ali bi ne bilo škoda, da bi za orodje, ki ga je še možno popraviti, trošili denar, za katerega bo v bodoče trda predla? Ali bi ne ravnal skrajno negospodarsko tak kmet, ki bi z dragocenimi pridelki svojega posestva nabavljaj razno novo orodje, dočim bi mu staro, napol obrabljeno in poškodovano orodje ležalo in rjavelo po raznih kotih? Star, častljiv pregovor naših dedov pravi: „Zrno do zrna — pogača, kamen do kamna — palača“. Ta pregovor ima zlato jedro za vsakega kmečkega gospodarja. Pri varčevanju z majhnimi stvarmi se pripravijo domačiji težki denarji. In pa oni znani rek: „Kdor malega ne ceni, velikega vreden ni.“ Pri drobnem orodju se pozna gospodarnost pravega kmeta. Iz skrbi za malo rastejo pogoji za veliko.

Samo premisli, dragi moj, koliko raznih

poškodb in okvar na orodju lahko čez zimo sam popraviš! Razne lesene dele, kakor ročaje, toporišča, ročice, sore pri vozovih in podobno se obnovi doma. Prav tako domači moški sami popravijo kosišča, grablje, senene vile in drugo leseno robo. Pri skrbnem gospodarju ne sme nobeno zimo pri hiši manjkati dovolj posušenega, primernege lesa za vsa taka popravila.

Železni in drugi kovinski (jekleni) deli se dajo pravočasno kovaču ali mehaniku, da jih podstavi ali prekuje, prekali ali kar že treba.

Ne pozabimo, da je pozimi čas za obnovo raznega gospodarskega orodja. Slab, zelo slab bi bil gospodar, ki bi šele tik pred uporabo opazil poškodbe na orodju. Če bi šele takrat tekal od obrtnika do obrtnika, ko je treba predmet že v roko vzeti, bi veliko dragocenega časa zamudil. Pa ne samo to! Takrat gre človeku slabo orodje silno na živce. Koliko je samó jeze in kletvine, s katero ljudje Boga in Marijo žalijo, pa so popolnoma sami krivi, da jim orodje pri delu nagaja. Sedaj je časa dovolj, misliti na gospodarsko orodje in ga spraviti v red.

V tretjo skupino pa denemo ono orodje, ki je doslužilo in se popravilo več ne splača. V inventarni knjigi take predmete odpisemo. Vendar ne kaže vsega počez zmetati v kako jamo, še manj pa dosluženo orodje pustiti po raznih kotih. Kar je še količkaj porabnega, zlasti kovinski deli drobnega orodja, razni deli strojev in še kaj takega, se spravi med staro železje na posebnem prostoru. Dostikrat se primeri, da še marsikaj prav pride. Končno se pa tudi staro železje lahko ob primernem času ali proda ali pa kako drugače porabi. Dober gospodar vidi v vsakem predmetu neko vrednost. Posebno pa ceni urejeno gospodarsko orodje. Zato ga tudi hrani, popravlja in čuva do skrajnih meja.

Dr. L. P.

Ali kokošjereja res ni rentabilna?

Kokošjereja spada na kmetiji med najmanj cenjene panoge gospodarstva. Ker pa predstavljajo jajca važno postavko v naši prehrani in ker nudijo denarni dohodki kokošjereje gospodinji možnost, da krije vsakodnevne izdatke gospodinjstva, bi morali to panogo bolj uvaževati. S kokošjerejo res ne bo nihče ubogatel; veliki obrati, takozvane kokošje farme se niso obnesle. Tudi za mestno gospodinjstvo pride kokošjereja le v omejenem obsegu v poštev. Pač pa spadajo kokoši brez dvoma na vsako kmetijo. Tu jih namreč lahko z prav majhnimi stroški vzdržujemo. Na vsaki kmetiji je nekaj manj vrednega žita in slabega krompirja, ki ga najkoristneje uporabimo za kokoši. Najvažnejše za kokoši je pa primerno vzletišče, kjer si same iščejo hrano.

Razume se, da bomo držali le take kokoši, od katerih imamo gospodarsko korist. Krava, ki slabo molze, potrebuje prav toliko nege in dela in skoro enako krme kot dobra mlekarica. Podobno je v kokošjereji, vendar je tu razmeroma mnogo laže izločiti slabe kokoši in hitro ter z malenkostnimi stroški priti do dobrega naraščaja. Kmečka kokoš znese pri nas letno komaj 80 jajc. Lahko pa v najkrajšem času povzdignemo nesnost vsaj na 130 jajc letno. Upamo, da bo kmečka žena že našla primeren čas, ki ga zahteva umna kokošjereja, kljub temu da je vsepovsod preobremenjena z delom. Pri gospodarju čisto opazamo popolnoma odklonilno stališče napram kokošjereji. Kokoši delajo samo nadlego na gospodarstvu, poneznajijo hleve, hodnike in stroje. Dalje postajajo vedno pred vežnimi vrati, kjer čakajo na pičo — potrata na žitu in krompirju. Kokoši sicer nesejo spomladaj jajca, toda donos je le malenkosten. Gospodar malo ceni malenkostne dohodke od kokošjereje, ki se itak vsi porabijo v gospodinjstvu. Če bi gospodar sam moral izdajati denar za vsakdanje nujne potrebe gospodinjstva, bi kmalu začel bolj ceniti „malenkostne“ dohodke, ki pridejo gospodinji tako prav. Da bomo prišli v kokošjereji naprej, je potrebno tudi s strani gospodarja večje upoštevanje te važne gospodarske panoge.

Prvo na kar moramo misliti v napredni kokošjereji je primeren kokošnjak — hlev za kokoši. Kmet se je doslej zanimal le za goveji hlev, deloma tudi za svinjake. Kokoši so ostale v svojih majhnih in zatohlih prostorih, polnih nesnage, večinoma brez vsake možnosti zračenja, ali pa na stalnem prepihu. V mnogih krajih pa prenočujejo kokoši kar v govejem hlevu ali svinjaku, kamor nikakor ne spadajo. Jasno je, da moramo preskrbeti tudi kokošim zadosti velik in svetel prostor brez prepaha, če hočemo, da nam bodo pridno nesle. V takem prostoru se kokoši ob slabem vremenu in pozimi tudi čez dan zadržujejo in se dobro počutijo. Ni vedno potrebno graditi novega kokošnjaka; dostikrat lahko z majhnimi predelavami in preureditvami, ki malo stanejo, pripravimo primeren prostor za kokoši. Glavna stran kokošnjaka z oknom naj bo po možnosti obrnjena na sončno stran, vrata naj ne bodo na vetrovni strani. Pod naj bo ali iz betona ali opeke ali tolčene ilovce, da se lahko čisti. Najboljši material za stranske stene je les, da je prostor pozimi čim bolj topel. Vse stene naj bodo gladke, da mrčes ne najde nikakega skrivališča. V kokošnjak spadajo velika okna, da dobijo kokoši čim več svetlobe. Dve tretjini prednje stene naj zavzema okno, ki naj se začne pol metra nad tloraj. Kokoši porabijo izredno veliko kisika; zato mora biti poskrbljeno za redno zračenje.

Tudi notranja oprema kokošnjaka mora biti smotrna. Sem spadajo gnezda, grede, na katerih kure spijo, deske pod gredami, kamor pada blato ter posode za pičo in vodo. Vse te stvari lahko sami napravimo. Desko za blato postavimo 1 m visoko od tal. Zaradi lažjega čiščenja naj te deske ne bodo večje kot 1,20 x 1,20 m. Grede, na katerih kokoši prenočujejo, postavimo na posebne podstavke (noge) kakih 30 cm nad desko in v razdalji kakih 35 cm. Za 5 do 6 kokoši je potrebna 1 m dolga gred, ki naj bo 6 do 8 cm visoka pa 5 cm široka. Kokoši se na taki gredi najlaže primejo s svojimi kremplji. Da morejo udobneje sedeti, zaokrožimo gornje robove gred.

Za vsakih 5 do 6 kokoši moramo pripraviti eno gnezdo. Gnezda morajo biti tako postavljena, da jih kokoši ponoči ne morejo onesnažiti. — Za mehko kakor tudi za zrnatno krmo uporabljamo preproste lesene izdelbene posode. Sveža voda mora biti kokošim vedno na razpolago.

Ženski kotiček

Gospod soprog ima rojstni dan

Kaj mu boš podarila? Hm, težko je dandanes z darili, ko iz vseh polic v prodajalnah zija temna praznота. Zato mu sedaj, ko so večeri tako dolgi in je prijetno sedeti ob topli peči ter plesti, napravi lep pulover. Hvaležen ti bo, saj lep ročno pleten pulover ni samo topel, temveč tudi lep, pa naj ga nosi pri smučanju ali pa spomladi, ko ga prvo sonce prisili odložiti suknjič. Izbrala bova nekaj prav lepega, seveda nekoliko potrpljenja boš morala vsekakor imeti, če boš hotela izgotoviti pulover, kakor ti predlagam.

„Ah“ te že slišim vzdihovati, „volna, volna! Res je, časi, ko smo lahko šle v trgovino in izbrale najboljšo angleško volno za ročna dela, so daleč za nami in minilo bo morda še nekaj let, predno se zopet vrnejo. Toda, iz dragega materiala napraviti nekaj lepega bi zmožel vsakdo, a sedaj, takorekoč iz nič nekaj ustvariti, sedaj pač lahko pokažeš svojo umetnost in spretnost. Vzemí domačo volno, dokler še ni mogoče uvažati inozemskega blaga. Lahko pa izgotoviš nov pulover iz kakšne stare jopice ali vojaške majice, seveda moraš volno primerno porjaviti.

Na delo! Plesti moraš natančno po kroju, kisi ga urežeš iz papirja. Za hrbet nasnuj približno 100 petelj (kakor pač je debela volna) a za prenje dele po 56 petelj. Pleti najprej po 40 vrst 2 desni 2 levi, nato prični z vzorcem.

1. vrsta: 6 levih 1 desna izmenoma.
 2. vrsta: Popleti petlje tako kakor so, to je leve na leve in desne na desne.
 3. vrsta: 6 levih, iz desne napravi 6 petelj (izmenoma po eno levo in eno desno), nato zopet 6 levih in 1 desno, tako ponavljaj do konca.
 4. vrsta: 6 desnih, 6 iz ene petlje izpletenih petelj podpleti levo, nato 6 desnih 1 levo itd. Tako ponavljaj od 5. do 10. vrste, petlje podpletaj vedno tako, kakor izgledajo.
 11. vrsta: 6 levih, onih 6 desnih prekrižaj (4., 5. in 6 petljo podpleti odzadaj, nato šele 1., 2. in tretjo petljo navadno desno) 6 levih. 1 desno itd.
 12. vrsta: kakor deseta vrsta.
 13. vrsta: kakor 9. vrsta.
 14. vrsta: kakor 10. vrsta.
 15. vrsta: 6 levih, 6 desnih petelj narobe skupaj podpleti, 6 levih, 1 desna itd.
 16. vrsta: kakor prva vrsta. Istotako ponavljaj od 17. do 24. vrste.
 25. vrsta: kakor 3 vrsta in nato ponavljaj, kakor od četrte vrste.
- Ob straneh dodaj po kroju približno 8 do 10 petelj, da se bo pulover lepo oprijemal. Za rokavni izrez odzema najprej po 4 petlje, nato 3, potem 2 in nazadnje po 1 petljo.

Ko končuješ na ramenih, posnemi v vsaki drugi vrsti pri zadnjiku po 4, a pri prednjikih po 5 peteljk. Na prsih napravi tudi dva žepka. V ta namen posnemi na primernem mestu 17 petelj a v naslednji vrsti jih zopet nasnuj. (Žepke lahko sešiješ iz blaga in jih všiješ od znotraj).

Rokavi: Nasnuj približno 54 petelj in pleti kakor pri drugih delih najprej 40 vrst 2 desni in 2 levi a nato pleti opisani vzorec. Ob straneh dodajaj po kroju 16 do 20 petelj. Rokav zaokroži tako, da najprej posnemi 4, nato 3, potem dve petlji. Nadalje snemaj v vsaki četrti vrsti 8 krat po 1 petljo a nato v vsaki četrti vrsti 8 krat po 1 petljo a nato v le še 12 do 16 petelj, ki jih nato desno posnemi.

Izgotovljene dele pripi na kroj in jih lahko polikaj skozi mokro krpo. Nato jih skvačkaj skupaj ali sešij. Za obrobek nasnuj 12 petelj in pleti vedno desno. V 6., 32., 58., 84., 110. in 136. vrsti napravi gumbnice (posnemi vsakokrat po 4 srednje petlje in jih v naslednji vrsti zopet nasnuj). Ko je obrobek dovolj dolg, ga pazljivo prišij odspredaj na pulover, istočasno prišij tudi 6 gumbov. Tudi žepne odprtine obrobi, in sicer nasnuj na vsaki strani po 18 petelj in pleti 6 vrst same desne.

Pulover shrani, dokler ne napoči oni velike družinski praznik, ko hišni reditelj praznuje rojstni dan. Če boš natančno sledila mojemu popisu, boš izgotovila takšen pulover, da boš vselej vesela, kadar ga bo mož oblekel.

Sonja.

Nedeljski poobedek

Kuhaj v 1 litru posnetega mleka ¼ kg riža. Ko se zmečča ga odstavi in ohladi. Nato primešaj košček presnega masla, 2 žlici sladkorja, kavno žlico soli in dve jajci ali dve žlički jajčnega praška. Na pločevini razbela nekaj masti, stresi riž vanjo in lepo rumeno speci v pečici. Pečeni narastek zreži na primerne porcije in polij z sadnim sokom ali serviraj z jabolčno čežano.

Domace novice

Kdaj bo v Kotmari vasi zopet oživelo pevsko društvo „Gorjanci“?

Vsem prebivalcem občine Kotmara vas je še v živem spominu delovanje pevskega društva „Gorjanci“, ki je vse tja do nastopa nacistične strahovlade razveseljevalo s svojimi prireditvami ne samo domačine, ampak daleč naokrog vso Rožno dolino, po kateri je prišlo po svojih turnejah. Posebno močan je bil moški pevski zbor, ki je razpolagal z lepim številom prvovrstnih pevcev, izmed katerih naj navedemo tukaj samo najpomembnejše: Šmona, Krznarja (Paka), Prosekarja (Razarja), Janeza Nemca (Schmuka). Kako lepo so se takrat razlegali ubrani glasovi koroške slovenske narodne pesmi z njenimi otočnoveselimi napevi in globoko ganili vse poslušalce. Ni čuda, da je zaslovelo društvo „Gorjanci“ tudi v inozemstvu, kamor je ponosno naš ponos, našo edinstveno slovensko koroško pesem, ki ni nikdar izgubila, pa najsi so še tako butali valovi sovražnega nasilja ob stebre našega slovenskega življa. Pa ne samo s petjem, tudi z izbornimi uspešnimi glasovnimi igrami so se izkazali člani in članice „Gorjancev.“ Nismo še pozabili dobe, ko je takrat komaj 15 letna brhka Rezika Nemčeva (sedaj vrla gospodinja Pakova kmetija) s svojimi dovršenim nastopom na odru zadivila gledalce. Ravnotako se še radi spominjamo drugih iger, pri katerih so se zopet izkazali Gori navedeni pevci (Krznar, Prosekar i. dr.).

kakor n. pr. „Desetega brata“ s Schmukovim Janezom v glavni vlogi), „Lumpacija vagabunda“ i. dr. Popoln uspeh teh igrokazov se vidi najbolj iz tega, da jih je moralo društvo uprizoriti tudi v drugih krajih tako v Podljudelju, St. Janžu.

Po priključitvi Avstrije k Nemčiji je vse ugonabljaljoči nacizem kakor drugod zatri tudi vse delovanje imenovanega društva, slovenska koroška narodna pesem sicer ni izumrla, morala se je pa z javnega pozorišča umakniti v zatišje najožjih domačih krogov, kjer je ni mogla doseči roka gestapovcev. Tudi zdaj po osvoboditvi je še vse nekam plaho in se ne mora dvigniti iz dolgoletnega mrtvila, dasi je dovolj pevskih in igralskih moči tako starih kakor mladega naraščaja na razpolago; ne manjka niti zelo sposobnih pevovodij (na pr. mežnar). Zato je pa že skrajni čas in zdaj pozimi najlepša prilika, da se stvar organizira, da oživi in javno nastopi moški in mešani pevski zbor, da se našteturajo in potem uprizore primerne gledališke igre. Pri tem bodo gotovo starejši izkušeni člani radevolje z navodili pomagali mlajšim in po potrebi še sami sodelovali. Kotmaravas mora kakor nekaj dati nov impulz vsemu okolju in Rožni dolini. Kotmarčani, člani društva „Gorjanci“, na plan!

Zanimiv konj

V nekem članku „Koroške Kronike“ smo nedavno razpravljali o stavbenih slogih in smo pripovedovali, kdaj je veljal okrogli romanski, in kdaj resasti gotski slog. To so znane reči. Manj znano, pa očitno je, da se slogi nahajajo tudi pri živalih; tudi živali so nekatere okrogle, druge bodoče kakor resa na klasju. Ena romanska druga gotska.

Pričujoča povest govori o „gotskem konju“. Glasi se pa tako: Nekje na Koroškem, ne bodi preveč radoveden in ne povprašuj kje je kmečka hiša, premožna razmeroma. Posestnik te hiše, saj se ga še vsi spominjajo, je bil manj kmet kakor pa konjski prekupec in mešetar. Razumen prekupec vse kupuje, in vse pri njem najdeškar se da spraviti v denar. Včasih je peljal domov lepega konja, včasih slabega, kakor se jih je moglo kupovati v slovenskem St. Vidu, ali Velikovcu, ali v Celovcu.

Nekoga dne pa pripelje konja, kakršnega ne vidimo vsaki dan. Ta konj je bil popolnoma gotičnega sloga, iz njega je vse štrlelo. Štrlel je hrbet, štrlela so stegna, štrlela ušesa, kratkoma: ta konj je bil popoln okostnjak, zakrit in povezan v lisičjo kožo. Kmet je imel dva sina in dve hčeri. Vsi ti štirje mladi so se kaj radi ponašali s čedno vpre-

go, kadar so se peljali v Pliberk ali v kako drugo velemesto. Zdjaj pa privleče oče domov takšno „zvor“, o kateri nihče ni vedel, ali še more hoditi ali ne? Oče pa se je konja posluževal in se je prepričal, da vleče, in sicer še precej dobro. Sprva si je mislil: še vsakega konja smo opitali, polagoma se skrijejo kosti tudi temu; ali niso se hotele. Konj je bil prestar, in starost je počasna, tudi pri konju. Siromak lisjak se v določeni uri ni najedel do sitega, in zato se tudi ni mogel opitati. Vlekel je pa ta konj, in to je pri konju poglavito.

Vest o znamenitem konju se je kmalu raznesla po sosesčini. Ljudje so prihajali konja gledat. Tujci so prihajali s kolodvora v Pliberku, meščani so prihajali na sprehod, vsi so obstajali na cesti in gledali zanimivo žival — in vsi so se smejali, ker je žival bila tako smešna: zapletale so se lisjaku noge. Glava mu je visela v tla in ušes siromak ni več mogel dvigniti s ponosom, ki ga graja sv. pismo, češ, da ne bodite prešerni kakor konj in mula, katerima ni pameti! Oče je bil s konjem zadovoljen, o tujih gledalcih pa je mislil: ljudje se naj smejo, zdravo je to v gledišču in tukaj na polju, če tudi za to gledanje ne morem pobirati vstopnine.

Otroci pa niso bili pametni kakor stari oče France, Hanej, Zefa in Liza, vsi so se sra-

movali, da je pri hiši tako strašen konj. Najlepše je znala z očetom postopati najmlajša Liza. Nekega večera je bil oče posebno dobre volje, morebiti je bil kravo prodal s primernim dobičkom. Tedaj se Lizi porodi hudo misel.

„Oče ali me imate kaj radi?“ oprasha očeta. Oče jo pogleda: „Kaj pa me to vprašuješ, kaj neki hočeš?“

Liza noče z željo na dan. Samo vedela bi rada, ali me imate radi. Če me imate radi, Vam razodenem svojo željo in upam, da mi jo izpolnite. Če ne, pa vem, da vaša ljubezen ni velika.“

Oče ni dalje vprašal, bal se je, da ne bi hčerka, ki jo je imel rad, zahtevala polovico njegovega premoženja.

Prihodnji večer se Liza zopet suče okoli očeta: „Oče, ali me imate kaj radi, ali nič?“ Očetu stopijo solze v oči, pa reče: „No povej že, kaj hočeš in ti bom dal, če mogoče.“

„Ali res, oče?“

„Res, no, kaj dvomiš, tukaj je moja roka in kar z desno potrdim, leva ne bo tajila.“

„Torej vam smem povedati svoje želje?“ nadaljuje Liza. „Povej no, da bo mir.“

Liza se oklene očeta in mu zašepete na uho: „Oče dajte, dovolite, da odpeljem od hiše to lisičasto medlo mrho“. Oče je bil ves presenečen, mislil je, da Liza kaj plete s kakšnim nevarnim znanjem in da ima ženina kakor druga dekleta. Zato ni vedel, kaj naj odgovori. Tudi Liza ni omenila ta večer nič več. Prihodnje jutro pa pove očetu: „Oče dovolili ste mi, da smem odpeljati lisca; odpeljala ga bom, potem pa vam povem kam.“

Oče ves presenečen pogleda. Zdjaj vidi, da se dekleta ne norčuje in da mu res hoče odpeljati dragega konja.

Nemogoče! Ali kaj naj počne, ko je dekletu obljubil častno besedo. Ves dan je bil slabe volje in ni govoril nič. Lizo je gledal postrani. Dan mine, pride večer, večernico je odzvonilo. Liza je imela na vrtu opravka, ko stopi oče do nje: „Liza, lepo te prosim, ne odganjaj mi konja.“ Trmasta Liza ni imela zanj odgovora in oče je mislil, da bo s to norčijo nehala.

Zjutraj na vse zgodaj se je pri hiši odprla lesa in izza graje se priplete dekleta, ki vleče za vrv starega konja, za katerega se je bilo vsak čas bati, da se zgrudi na cesti. Pa konj se ni zgrudil.

Dekle pride s konjem v Globačnico. Ljudje so pri vaškem koritu napajali živino in so se začeli smejati, ko so zagledali „slovečega konja“. Z Lizo so se šalili: „Pojdi sem h koritu, da zalijemo prazno kožo tvojemu konju!“ Liza ljudi ni poslušala. Konja je gnala naprej in prišla je do Zineškega gradu. Pot pelje mimo. Iz gradu pridrvi nadgozdarjeva žena in sklepa roke: „Za božjo voljo, kakšen pa je ta konj!“ Liza gospej ni odgovorila, vlekla je svojega konja naprej. In kam? V šentilpških hribih je konjederec. tja gor ga je vlekla in ga je konjederec kmalu pospravil, kajti bati se je bilo, da bi se oče še naprej prepiral za konjsko pošast. In tako se konča naša povest o znamenitem konju, ki ga je imel kmet v Podjuni.

Radiše

Letošnje prve adventne nedelje Radišani ne bomo nikdar pozabili. Ta dan smo priredili slovesnost vsem onim faranom in občanom, ki so se vrnili iz strahovite svetovne vojne. Za slovesnost sta delali vzejemno fara in občina. Može in fante, ki so se vrnili, so pristrčno pozdravili otroci s primernimi deklamacijami: pet fantkov posebej in pet deklic posebej. Nobeno oko ni ostalo suho, ko so otroci pozdravljali svoje rojake.

Pristrčno lepo je fante in može nagovoril domači župnik g. Ludvik Jank, ki je opravil zanje tudi zahvalno sv. mašo. Domači pevci so zapeli nalašč za to priliko prirejeno pesem „Oj hišica očetova!“ Cerkevni govor je imel redovnik sv. Frančiška iz Celovca, ki je povdarjal, kako je skupni farni dom, farna cerkev hrepenela po svojih sinovih, da se vrnejo, kako je skrbela in molila za nje, da jih obvaruje vsake nesreče in kako vesela jih farna cerkev zopet sprejema v svoje občestvo.

Po zahvalni službi božji se je vse ljudstvo zbralo ob grobu padlega vojaka Radišana, kjer so duhovniki odmolili svoje molitve za vse padle farane. Gospod župan pa je prebral njih imena. Njih število je doseglo 20. Moški zbor radiških pevcev je občutno zapel žalostinko „Vigred se povrne.“

Po slovesnosti v cerkvi so bili vsi povratniki povabljeni v Mežnarjevo dvorano, kjer so jim radiške žene in dekleta pripravile okusen zajuterk. Tu je bila izgovorjena beseda bolesti in veselja. Neumorno so povzdigovali prijetno razpoloženje domačnosti radiški pevci, ki so se zopet zbrali ter združili v pevski zbor. Tudi pevci so bili med vojsko na vse strani razkropljeni. Marsikateraga je zmanjkalo in je obležal na bojnem polju, ali vendar je pevcev še toliko, da imajo Radišani še vedno najboljši moški zbor na Koroškem ali vsaj enega najboljših.

Za popoldansko slovesnost je poskrbela radiška občina in sicer v prostorih ljudske šole, za kar gre največja zahvala gospodu županu in gospodu nadučitelju.

Na Radišah je vedno kaj novega, in se bo mo še večkrat oglasili v „Koroški Kroniki.“

Brdo pri Šmohorju v Zilski dolini

Mala je naša vas in se tudi redkokdaj o njej kaj sliši. Po posredovanju župana Zankla je okrajno glavarstvo podarilo nekaj blaga za otroke tukajšnje šole. Tako je bilo omogočeno tudi pri naš praznovanje Božiča.

Izredno smo bili veseli, ko smo na šolski božični prireditvi slišali slovenske in nemške pesmice. Koliko let je že preteklo, od kar smo zadnjikrat slišali slovensko besedo na šolski prireditvi. Učenka drugega razreda je prav lepo deklamirala Gregorčičevo pesem: „Za vse je svet dovolj bogat... učenci drugega in tretjega razreda pa so lepo zapeli nekaj božičnih pesmi v obeh jezikih. Slišali smo naše lepe pesmi: Glej zvezdice božje... Ura je polnoči... in še druge. Petje je vodila šolska upraviteljica gospa J. Zabavnikova, pridno pa ji je pri pripravi pomagala gospa Aničičeva. Stariši šolskih otrok so jima za trud zelo hvaležni, osebno pa še otroci, ker sta jim pripravili obisk Božička.

Rožičnica na Brdu ob Baškem jezeru

Čez sto otrok se je zbralo v soboto 22. dec. v baraki tukajšnjih angleških vojakov, da prežive par ur v otroškem brezskrbnem božičnem veselju. Bila je to božična slovesnost, kakršna naša mladina še ni doživela.

V veliki baraki je bil postavljen oder, na katerem so nastopili pevci in igralci. Otroci so zapeli par lepih božičnih pesmi, nato pa so odigrali dva božična prizorčka božične vsebine. Vsi navzoči, tudi odrasli so bili toplo ganjeni pri teh pesmicah in igrah.

Prvo igro so naučile otroke samostanske sestre iz verbenškega gradu, ki prihajajo dvakrat tedensko na Brdo in poučujejo otroke v krščanskem nauku. Drugo igro pa sta naučila otroke g. upravitelj Krasnitzer in gdč. učiteljica Lojska Paul, hči dobrih slovenskih starišev v Rožaku.

Ko so bile igrice dokončane in je zamrlo petje, so dobili otroci dobro kavo in pogače. Razen tega so prišla še zavitke potic in drugih sladkarij, ki se otrokom pač nikdar ne uprejo.

V nedeljo so otroci igrice še enkrat ponovili. Ponovitev je bila namenjena predvsem njihovim starišem in prijateljem. Obiskovalcev je bilo toliko, da je bila dvorana premajhna in so se morali žalostni vrniti domov. Zelo pa so bili otroci veseli, ko so se na Stefanovo odpeljali k sestram na verbenški grad in so se tam pokazali kaj so se naučili.

Tudi v St. Jakobu je bila mladinska božičnica. Darov je bilo deležnih preko 500 otrok. Obdarovali so jih seveda angleški vojaki. Na božičnici so igrali tudi ljubko igrice v slovenskem jeziku.

Ten minutes English:

1.

Kazalni zaimki

Demonstrative Pronoun

This wall — ta stena
these walls — te stene
that book — ona knjiga
those books — one knjige
this picture is small — ta slika je mala
that photo is big — ona fotografija je velika
this table is near the window and that table is near the door — ta miza je poleg okna, ta ona miza je poleg vrat

2.

The Human family — človeška družina

father — oče
mother — mati
brother — brat
sister — sestra
wife — zakonska žena
husband — soprog
married couple — zakonca
parents — starši

grandparents — stari oče in stara mati

grandchild — vnuk

grand-daughter — vnukinja

grandmother — stara mati

grandfather — stari oče

child — otrok

boy — deček

girl — deklica

son — sin

daughter — hčerka

nephew — nečak

niece — nečakinja

uncle — stric

aunt — teta

brother in law — svak

sister in law — svakinja

father in law — tast

cousin — bratranec, sestrična

3.

Everyday Expressions and Phrases — Vsakodnevni izrazi in stavki

Allow me to introduce to you Mister X. — Dovolite, da Vam predstavim gospoda X.

How is your mother? — Kako gre Vaši materi?

I beg your pardon! — Prosim, oprostite!

I beg your pardon? Kako, prosim?

I am glad (pleased) to see you — Veseli me, da Vas vidim

Take a seat, please — Vsedite se, prosim

What a pity — Škoda

What is the matter with you? — Kaj vam je?

Za izgovor „th“ v angleščini

Ta glas je slovenskemu jeziku popolnoma tuj, zato povzroča izgovarjanje tega glasu zlasti začetnikom precejšnje težave.

th je nezveneč ali zveneč glas.

Nezveneč th (op) dobimo, če rahlo pritisnemo jezik na spodnji del zgornjih zob in spustimo zračni tok nad jezikom, hkrati pa skušamo izgovoriti t.

Zveneč th (ot) dobimo na isti način, le da ob spuščanju zraka med konico jezika in zgornjimi zobmi skušamo izgovoriti rahel d.

Paziti pa moramo pri tem, da namesto nezvenečega th ne izgovorimo s ali f, namesto zvenečega pa z ali v, kar bi bilo seveda povsem napačno.

V vseh teh primerih je „th“ zveneč.

Kaj je novega v Avstriji

Obnovev gospodarskih odnošajev med Veliko Britanijo in Avstrijo

Britansko trgovinsko ministrstvo objavlja, da je bilo izdano v sporazumu s ministrom za pošto splošno dovoljenje za vzpostavitev gospodarskih odnošajev z Avstrijo. Od jutri dalje je avstrijskim in britanskim tvrdkam dovoljeno stopiti v stike, da bi ustvarile podlago za vzpostavitev gospodarskih odnošajev. Banke in drugi finančni zavodi smejo odgovoriti na vprašanja svojih strank v Avstriji. Obnova zasebne trgovine še ni mogoča in avstrijska posest ostane še nadalje pod kontrolo trgovinskega ministrstva, oddelek za trgovino s sovražnimi državami.

Zavezniške oblasti ne odobravajo čiščenja nacistov na Dunaju

Zavezniške oblasti na Dunaju so danes izrazile svoje nezadovoljstvo ob delu avstrijskih oblasti pri čiščenju nacistov na Dunaju.

Od konca vojne so avstrijske oblasti zaprle 6800 nacistov. To število je po mnenju zavezniških oblasti premajhno, ker je bilo število nacistov na Dunaju mnogo večje.

Od nacistov, ki so jih aretirali, so doslej sodili le 119 oseb, medtem ko so 3000 izpuštili in drugi pa še čakajo, da jih sodijo.

Ob koncu starega leta se je vrnilo več povratnikov

V zadnjih dneh starega leta je prispelo še nekaj povratnikov, ki so prišli 23. in 29. decembra na solnograško železniško postajo. Iz Francije se je vrnilo 7000 avstrijskih ujetnikov — vsi iz Solnograda in Gornje Avstrije. Bolniški vlak je pripeljal 3000 ranjenih Nemcev, ki so se peljali v Monakovo. Dne 3. decembra je prispel transport Avstrijcev iz Nemčije, ki so nadaljevali pot v Beljak. Iz Heilbronna je prišel transport z 10.000 madžarskimi ujetniki.

Sv. Oče je poslal apostolsko pismo konferenci nemških škofov

Vatikan je danes objavil vsebino pisma, ki ga je sv. Oče 1. novembra poslal kardinalu Faulhaberju, ki je predsedoval konferenci katoliških škofov v Fuldi.

Papež je v tem pismu naročil nemškim škofom, da pridigajo ponižnost nemškemu narodu ter je obžaloval usodne dogodke v vzhodni Nemčiji.

Svaril je cerkvene dostojanstvenike, da se ne zoperstavijo sili. Sv. Oče je naročil nemškemu duhovništvu, da se ne vmešavajo v politične zadeve in naj na ta način pripomorejo, da spet vpeljejo harmonijo, red in trdnost v Nemčiji ter da se predvsem izogonev katerikoli vrsti diktature.

Papež je zaključil svoje pismo ter je izrazil upanje, da bi se katoliški tisk v Nemčiji spet obnovil in da bo nemško duhovništvo znova ustanovilo središča katoliške akcije, ki jih je nacistični režim uničil.

Prihod prvih ladij nemškega brodograditelstva v Anglijo

Dopisnik za pomorstvo „News Chronicle“ poroča, da so prispeli prve ladje nemškega brodograditelstva, ki morajo biti na podlagi Potsdamskega sporazuma izročene Veliki Britaniji, v škotski zaliv Forth. Med njimi sta prispeli dve nemški torpedolovki zadnjega tipa. Pričakujejo prihod nadaljnjih dveh torpedolovk in dveh manjših ladij. Ladje so imele na krovu nemško posadko pod poveljstvom višjega britanskega mornariškega častnika in so bile spremljene od angleškega brodograditelstva.

Dopisnik dodaja, da so nemški častniki s sovražnostjo izročili torpedolovke in da so morale britanske oblasti podvzeti vse varnostne ukrepe v teku potovanja.

Dopisnik potrjuje med drugim, da je točna razdelitev nemškega brodograditelstva za zdaj še tajnost, ki jo bodo objavili ob zaključitvi operacij. To bodo objavili tudi istočasno iz treh prestolnic. Skupno z torpedolovkami so odplule iz Wilhelmshavena tudi težki križarki „Princ Eugenij“ in „Nürnberg“, ki sta namenjeni v ruska pristanišča na Baltskem morju.

Položaj na Kitajskem

Kitajski minister za informacije K. C. Wu je izjavil, da so komunisti stavili predlog, „naj se preneha z ognjem“ v državljanski vojni, ker priznavajo svojo vojaško slabost.

Wu je pripomnil, da preučujejo generalisim Cangkajšek in vladni uradniki ta predlog in da bodo v par dneh dali odgovor.

Vladni poročevalec je objavil, da nista v zadnjem predlogu zapopadeni točki, ki sta povzročili, da so prejšnja pogajanja obtičala. Ti dve točki sta se nanašali na obnovo prometnih zvez in premikanju nacionalističnih čet z ozirom na razorožitev japonskih sil v severni Kitajski.

Iz vsega sveta

Novi kardinali

Iz Rima prihaja vest, da je sv. oče imenoval na božični praznik 32 novih kardinalov, in časniki pravijo, da se je zdaj po stoletjih prvič zgodilo, da imajo v papeževem državnem svetu, v konsistoriju, tujerodni kardinali večino, in ne več Italijani.

Kardinali so papeževi neposredni svetniki, in kar je njih glavna pravica, oni volijo papeža. Beseda kardinal pride od besede „kardo“, to je kljuka, na kateri visijo vrata. Kardinal je torej cerkveni dostojanstvenik, okoli katerega se sučejo cerkvena vrata, nositelj cerkvene uprave so. Kakor je bilo okoli Zveličarja 72 učencev, izmed katerih si je izbral 12 apostolov, tako ima Rimski Cerkev 72 kardinalov. Vsako leto teh dostojanstvenikov nekaj umre, in tako to število navadno ni polno. Velepomembno je vprašanje, kako se naj določi novi papež, ako je prejšnji umrl? Prvotno so papeže in škofo volili verniki in papeža je volilo tudi rimsko ljudstvo. Pri takšnih volitvah so se dogajali tudi izgredi. Polagoma so si to pravico osvojili rimski plemeni, potem je postal cesar Karol Veliki varuh rimske Cerkev in za njim so si svojili to pravico nemški cesarji. Leta 1045. pa je papež Gregorij V. na prizadevanje francoskih menihov izdal postavbo, da bodo zanaprej volili papeža kardinali, to je najodličnejši cerkveni dostojanstveniki vsega sveta. Boljše se ne more zajamčiti čista in Cerkve vredna volitev, boljše se ne more poskrbeti, da v bodoče na papeški prestolu pridejo vredni in častitljivi Pastirji.

Italijanski časniki se razburjajo, ker je zdaj menda med kardinali 42 gospodov, ki niso Italijani, a je do zdaj bilo običajno, da so v zboru domačini imeli večino. V kolegiju kardinalov menda ni narodnega spora in se imenovanje novih članov vrši strogo iz stvarnih razlogov. Kardinali so papeževi svetniki, torej morajo poznati rimski dvor iz njega posle. Za ta poklic se pripravljajo mladi monsignori v Rimu, in ti so poveličani Italijani. Zato ni čuda, da so potem tudi kardinali poveličani Italijani. Kardinal pa je tudi zastopnik ljudstva v vrhovnem vodstvu Cerkev. Ko se je katoliška Cerkev razširila po vsem svetu, je bilo treba tudi kardinale jemati iz vseh narodov. To se je zdaj tako zgodilo, da se je število Italijanov nekoliko znižalo. Lahko bi bili sv. Oče povečali število kardinalov sploh.

Radovedneži tudi pišejo, da bo morebiti bodoči papež kak ameriški škof. To je enkrat za vedno dogmatično določeno, da je papež rimski škof. Ako se volitev mirno vrši in vse teče po naravni poti, postane rimski škof navadno kak Rimljan. Zato se ni čuditi, ako je bilo v teku zgodovine med 266 papeži samo 52 papežev, ki niso bili Italijani. Možnost pa je dana in lahko se zgodi, da bodo kardinali zopet kdaj volili tučca, ako je to tako odlični človek, da mu odliko pripoznava ves svet. Tudi papež je za vse kakor vsa sveta Cerkev in ni ne Rimljan ne Američan, ni ne Nемец niti Francoz. V.P.

Francosko-sovjetski trgovinski sporazum

Ljudski komisar za zunanjo trgovino Mikajyan in francoski veleposlanik v Moskvi general Catroux sta danes dopoldne podpisala francosko-sovjetski trgovski sporazum, ki so ga sklenili po 28 dneh razpravljanja med sovjetskimi oblastmi in francosko misijo, katere vodja je bil ravnatelj odseka za trgovinske zadeve francoskega zunanjega ministrstva Herve Alphan.

Ta sporazum velja za pet let vključuje klavzulo narodnostne prednosti in določa, da ustanovi sovjetsko trgovsko odposlanstvo v Parizu in slično francosko odposlanstvo v Moskvi.

Dogovori o zgraditvi glavnega mesta organizacije Združenih narodov

Tehniki Združenih narodov bodo v Washingtonu razpravljali o zgraditvi glavnega mesta organizacije Združenih narodov. Zgraditev tega glavnega mesta bo stala mnogo milijonov dolarjev.

Člani španske republikanske vlade na obisku v Franciji

Francoski vladni krogi poročajo, da nima francoska vlada nič proti obisku članov španske republikanske vlade, ki so na potovanju po Franciji, vendar pa s tem ne priznava „vlade“ ali pa organizacij, katerih so obiskovalci člani.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba

IVAN CANKAR

„Zdaj je torej vse pri kraju!“

Imel je v roki dolgo palico, sedel je sključen in je brozgal s palico po tolmu; zamolklo šumenje vode se je vzdigalo kakor iz velike globočine.

„Pri kraju vse! Čemu pa si prišla?“

Prvikrat se je zgodilo tedaj, da se je privila Hanca bliže k njemu in da se je doteknila njegove roke, ko ji je ni ponudil.

„Mate!“

Ozrl se je plaho nanjo in njegov glas je bil nemirnejši in neodločnejši.

„Glej, Hanca, tam doli je svetnik. Spustil sem ga bil v vodo ali utoniti neče. Dvakrat že sem vrgel kamen dol, svetnik pa se je zazibal in preobrnil in je ostal. Neče poginiti in — ali slišiš? — kakor da bi se smejal.“

„Zakaj si to storil, Mate?“

„Vse leži zdaj tam doli, tudi papir sem vrgel dol in vrvi, pa še te roke bi rad, ki so ga napravile in nosile...“

„Kaj ne boš drugega nič napravil, Mate?“

Pogledal jo je začuden.

„Čemu?“

Toda vprašanje ga je vznemirilo in takoj ga je ponovil sam in komaj zavedno.

„Kaj ne boš drugega nič napravil?“

Tako kakor da bi se vdrugič začelo življenje, z istim začetkom morda in z istim

koncem kakor prejšnje; tako kakor da bi vdrugič nastopil dolgo romarsko pot, z istim bremenom in z istim žalostnim ciljem.

In šele v tistem trenutku, ko je ponovil njeno vprašanje, je začutil njeno roko na svoji rami in je ugledal čisto blizu njen obraz. Izpreletelo ga je in misli, prej leno ležeče na dnu, so se vzdignile kvišku v nerazločnem vrtincu.

„Dalje torej, Hanca? Kakor da bi nič ne bilo?“

„Nič ni bilo, Mate! Saj si rekel, kako dolga da je še pot in kako lepa. To še začetek ni bil, tebe pa je strah!“

„Pusti svojo roko na moji rami, dobro je tako!... Res sem slab. Hanca, tako da me je sram... Še pogledati si ne upam skoro več, kam drži cesta, tako se bojim prihodnosti; stojim kakor otrok na pokopališču o polnoči in ti si mi kakor mati... Samo da si blizu, nič ni treba, da bi govorila... Pojdiva, Hanca!“

V globeli je bila že hladna noč. Zvezde so se že užigale na nebu; tako drobne so bile in tako bele, da sta jih komaj razločevala; zakaj neskončno daleč je bilo nebo, komaj ga je doseglo oko, hrepeneče iz groba; niti hribi, temno strmeči proti njemu, se ga niso dotikali.

Šla sta počasi; Mate je bil truden, okorne in težke so mu bile noge. Držala sta se za roko; obe roki sta bili topli in sta se oklepali tesneje nego kdaj poprej.

Na hribu so trepetale medle, zaspane luči; z mežikajočim, neprijaznim očesom se je ozirala nanju vas v zadehlem polospanju. Šla sta ji nasproti, oba majhna in slaba, v potrtem srcu daljno in nerazločno upanje. Luči so bile zmerom večje, smejale so se jima naproti in njih smeh je bil sovražen in zloradosten.

Oba sta gledala navzgor.

„Kako bi mogel živeti tam? Drugod živeti, ali ne živeti...“

„Velik je svet...“

Hanca je zavzdihnila, zakaj oglasilo se je bilo v srcu:

„Tudi jaz bi s teboj, Mate!“

Ali želja je bila tako velika in predrzna, da jo je izgovorila razločno komaj v mislih. Tudi pregrešna je bila: Kaj bi z njo, majhno in slabo, na svoji daljni poti? Misel je utihnila, srce pa je bilo žalostno.

„Hanca, morda bi ne bil človek tako malodušen, če bi sijalo sonce, kakor tam za gorami. Kaj bi mi bilo, da imam raztrgane čevlje in razcefrane hlače? Zasmeljal bi se ljudem in bi šel, kamor drže bele ceste! Tako pa mi je, kakor da bi bila ta pusta globel v mojem srcu. Težka je pot po hribu do vrha; kadar bi bil človek na oni strani, pa bi bilo vse dobro...“

„Kdaj misliš na pot?“

Prestrašil se je njenega vprašanja, kakor da bi mu bilo čisto novo.

„Na pot, Hanca!“

Neprestano je mislil na pot, njeno vprašanje pa ga je iznenadilo in prestrašilo. Po-

spravljeno so kovčegi, suknja je oblečena, roka je že prijala za palico, toda glej, nenadoma se je ustavila noga, odrevenela od nerazumljivega strahu. Kje so zdaj tiste lepe sanje o velikem svetu, o lepi prihodnosti, ki čaka za gorami? Kaj si, o človek, sanjal samo zato da si sanjal... Kakor da bi bil izpregledal. Resnično, tam pred njim je pot in treba je vzdigniti nogo! In nenadoma je začutil, da je truden in da ga je strah.

„Saj si mi pravil, Mate, glej, in tudi jaz mislim, da ni več tukaj zate ne dneva, ne ure... Ko ni človeka, da bi te pogledal prijazno... Napravi se in pojdi in kadar se povrneš, se ti bodo odkrivali. Tako mislim.“

Hanca je govorila zelo resno, globok in miren je bil njen glas; tako ni govorila z njim nikoli poprej.

„Torej na pot!“

Vzdihu je bil podoben njegov odgovor, malodušen je bil in neodločen.

„Kmalu se povrneš, Mate, s častjo in slavo; trdna je mora vera. Tam je življenje vse drugačno in tudi ljudje so drugačni. Tam bodo videli, kdo si, Mate!“

Poslušal je in se je čutil, zmerom bolj toplo mu je bilo pri srcu in sklonil se je, da bi ji videl natančno in obraz.

„Kako rad te imam nocoj!... Ti govoriš, kar upam od daleč, in ko govoriš, je vse jasno in resnično. Hudo je bilo potrto moje srce, zdaj pa je mirno... Pojdi z mano prav do doma; noč je in nikogar ni na cesti...“

Šla sta počasi v klanec, mimo samotnih hiš. Le tupatam se bilo okno razsvetljeno, iz krčme so se čuli glasovi. Postala sta pred nizko hišo, Mate je stopil k oknu in je pogledal skozi svetlo špranjo.

Dalje prihodnjč.